

नेपाली प्रेस स्वतन्त्रता : सन्दर्भ सूची

हर्षमान महर्जन

प्रेस स्वतन्त्रता धेरै कारणले कुण्ठित हुन्छ। कहीं सरकारी पक्षबाट पत्रकार प्रताडित भइरहेको हुन्छ, कहीं गैरसरकारी पक्ष जस्तै: आपराधिक गिरोह, विद्रोही, विज्ञापन दाता, सञ्चार संस्थाका मालिकका कारण प्रेस स्वतन्त्रतामा अवरोध उत्पन्न हुन्छ। त्यस्तै, अस्पष्ट र कठोर ऐन नियमले पनि प्रेस स्वतन्त्रतालाई छेकेको हुन्छ। यस सन्दर्भ सूचीमा २०५८ मङ्सिर ११ देखि २०६३ भदौसम्म सरकार र माओवादी विद्रोहीतर्फबाट नेपाली सञ्चारमाध्यममा भएका ज्यादतीलाई समेटी लेखिएका लेख, प्रतिवेदन, शोधग्रन्थ, पुस्तक आदिलाई राखिएको छ।

२०५८ मङ्सिर ११ मा तत्कालीन सरकारले देशभरि सङ्कटकाल लगाई माओवादी विद्रोहीलाई आतङ्ककारी घोषणा गरेको थियो। त्यही दिन आतङ्ककारी तथा विध्वंसात्मक कार्य (नियन्त्रण तथा सजाय) अध्यादेश २०५८ जारी गरिएको थियो। त्यही अध्यादेशले “आतङ्ककारी तथा विध्वंसात्मक कार्यमा संलग्न व्यक्ति वा समूहलाई कुनै सूचना दिने वा सूचना दिन सहयोग पुऱ्याउने वा आतङ्ककारी तथा विध्वंसात्मक कार्यमा संलग्न व्यक्ति वा समूहको सूचना प्रवाह गर्ने वा प्रकाशन गर्ने वा वितरण गर्ने व्यक्ति” लाई ‘आतङ्ककारीको मतियार’ घोषणा गर्‍यो (विष्ट २०६०)। यद्यपि सुरुआती दिनमा अन्योलमा परेर देशका कतिपय राष्ट्रिय दैनिकहरू समेत सङ्कटकालको विरोध गर्नुको बदला समर्थनमा सम्पादकीय लेख्न पुगेका थिए। केही दिनभित्रै प्रेस स्वतन्त्रताविरुद्ध राज्यको चरित्र सम्पूर्ण रूपमा उदाङ्गिएपछि बल्ल नेपाली सञ्चारमाध्यमले ज्यादतीको विरोधमा आवाज उठाउन थाले। २०५८ मङ्सिर १३ गते पत्रकार सम्मेलन गरेर सूचना तथा सञ्चारमन्त्रीले प्रकाशन/प्रसारण गर्न हुने र नहुने विषयको सूची दिएका थिए।

यसका कारण डर र त्रासवीच समाचार लेखनपुर्ने भयो नेपाली सञ्चारमाध्यमले । सङ्कटकाल घोषणा गरेकै दिनदेखि माओवादीलाई समर्थन गरेको आरोपमा पत्रकारहरूलाई राज्यले समात्न थालेको थियो । यस सन्दर्भ सूचीमा उक्त सङ्कटकालको सेरोफेरोमा लेखिएका सामग्री समावेश गरिएका छन् ।

२०६१ माघ १९ मा राजा ज्ञानेन्द्रको 'कू' ले नेपाली सञ्चारमाध्यममा बज्रपात निम्त्यायो । त्यस बेला केही दिनका लागि तत्कालीन शाही नेपाली सैनिकलाई नेपाली सञ्चारमाध्यमका न्यूज रुममा समेत तैनाथ गराइयो । माघ २० देखि नै एफएम रेडियोलाई समाचार प्रसारण गर्नबाट रोकियो । विभिन्न निहुँमा शाही सरकारले नेपाली सञ्चारमाध्यमलाई दुःख दिई नै रह्यो ।

माघ १९ को शाही 'कू' पछि नै नेपालमा इन्टरनेटमा ब्लगका रूपमा सूचना प्रचार गर्ने चलन व्यापक भयो । शाही सरकारले यो पचाउन सक्ने कुरै भएन । उसले यस्ता ब्लग र वेवसाइट समेत बन्द गरेको थियो । सरकारले बन्द गरे पनि जनताले विभिन्न प्रोक्सी वेवसाइटबाट यस्ता साइट हेर्न भने छोडेनन् । यस सन्दर्भ सूचीमा मूलधारका सञ्चारमाध्यमले दिन नसकेका सूचना र विचार दिने ब्लगबारे आएका सामग्री पनि समावेश गरिएका छन् । पहिले एकचोटि सङ्कटकाल भोगिसकेकाले यस पालि नेपाली सञ्चारमाध्यमले शाही निरड्कुशताको तत्कालै विरोध गर्‍यो । सञ्चारकर्मी मात्र होइन समग्र सचेत नेपाली वर्गले सञ्चारमाध्यममा शाही सरकारको हस्तक्षेपको विरोध गर्‍यो ।

यो सामग्री तयार गर्दा निश्चित मापदण्ड अपनाइएको छ । दैनिक पत्रिकाको हकमा यहाँ लेखलाई मात्र लिइएको छ । कहिलेकाहीं लेख छापिने पृष्ठमै कसैको विज्ञप्ति छापिँदा ती पनि यसमा परेका छन् । केही अन्तर्वार्ता पनि परेका छन् ।

यो सूची तयार गर्न २०५८ मङ्सिर ११ देखि २०६३ भदौसम्मका *हिमाल खबरपत्रिका* र *नेपालका* सबै अङ्क तथा *समयका* सुरुआतदेखि २०६३ भदौसम्मका पूरै अङ्क हेरिएको छ । यिनमा छापिएका सम्पादकीयलाई समेत यस सूचीमा समेटिएको छ । मार्टिन चौतारीमा भएका नेपाली मिडियासम्बन्धी २०५८ मङ्सिर ११ देखि २०६१ भदौसम्मको पत्रपत्रिकाको क्लिपिङ्सलाई समावेश गरिएको छ । खास गरी दैनिक, साप्ताहिक र म्यागजिनमा आएका लेख छन् । २०६१ भदौदेखि २०६२ चैतसम्मका सामग्री प्रेस काउन्सिलको न्यूज क्लिपिङ्सबाट लिइएको छ ।^१ यसपछि पत्रिकामा आएका सामग्री यहाँ समावेश छैनन् । नेपालको सञ्चार

^१ प्रेस काउन्सिलको न्यूज क्लिपिङ्स सेवामा लेख छापिएको पत्रिकाको पृष्ठ सङ्ख्या लेख्ने चलन छैन । तसर्थ फेरि पृष्ठ सङ्ख्या खोज्ने क्रममा भेटिएका, छुटेका लेखलाई समेत यसमा समावेश गरिएको छ । अझै पनि यस सूचीमा धेरै सामग्री छुटेको हुनसक्छ ।

स्वतन्त्रताका बारेमा पत्रकारसम्बन्धी संस्थाहरू रिपोर्टर विदाउट बोर्डर्स, फ्रिडम हाउस, इन्टरनेसनल फेडेरसन अफ जर्नालिस्ट, इन्टरनेसनल प्रेस इन्स्टिच्यूट, आर्टिकल नाइन्टिनले चासो लिइरहेका छन्। यस सूचीमा उनीहरूका वार्षिक प्रतिवेदन, अध्ययन पनि परेका छन्। यसका साथै इन्टरनेटमा पनि यस विषयका सामग्री खोजेर राखिएको छ।

२०५८ मङ्सिर ११ देखि २०६३ भदौसम्ममा नेपालमा सञ्चार स्वतन्त्रता सम्बन्धमा आएका लेख, किताब, शोधग्रन्थ र अप्रकाशित प्रतिवेदन समेत यस सूचीमा समावेश गरिएका छन्। सकेसम्म सतर्क भए पनि कतिपय सामग्री अबैद्य छुटेको हुनसक्छ। यसलाई पाठकवर्गले सामान्य कमजोरीका रूपमा लिइदिनु हुनेछ, भन्ने आशा छ।

अधिकारी, कृष्ण । २०६१ । अरूको लगानीमा पत्रकारको यात्रा । खबर: विचार र विश्लेषण ६(५): ४-५ ।

अधिकारी, गोविन्द । २०६१ । सङ्घट्टमा परेको प्रेस स्वतन्त्रता दिवस र नेपाल । अन्नपूर्ण पोष्ट, २८ वैशाख, पृ. ८ ।

अधिकारी, गोविन्द । २०५८ । शिक्षा, सञ्चार, सरकार र संविधान । कान्तिपुर, ८ पुस, पृ. ७ ।

अधिकारी, गोविन्द । २०५८ । सङ्घट्टकाल, सरकार र सञ्चारमाध्यम । कान्तिपुर, १७ मङ्सिर, पृ. ७ ।

अधिकारी, दीपक र हरिहरसिंह राठौर । २०६१ । माओवादीको एम्बुसमा पत्रकार । नेपाल ५(४): २३ ।

अधिकारी, ध्रुवहरि । २०६२ । अध्यादेशसँगसँगै जन्मेको अविश्वास । कान्तिपुर, ४ कात्तिक, पृ. ७ ।

अधिकारी, ध्रुवहरि । २०५८ । सञ्चारकर्मी सवेदनाशून्य भएकै हुन् त ? राजधानी, २४ फागुन, पृ. ७ ।

अधिकारी, ध्रुवहरि । २०५८ । समाचार रोकिए सन्सनी फैलिन्छ । नेपाल समाचारपत्र, १५ मङ्सिर, पृ. ५ ।

अधिकारी, भरतमोहन । २०६२ । अध्यादेश आन्दोलनको साभा एजेण्डा । कान्तिपुर, ६ कात्तिक, पृ. ६ ।

अधिकारी, मनोज । २०६२ । जयजयकार संस्कृतिका लागि । पत्रकारिता, माघ, पृ. १० ।

अधिकारी, शरद । २०६२ । हतोत्साही पार्ने प्रयास । समय २(७३): २२-२३ ।

अधिकारी, शशिकान्त । २०५८ । प्रेस स्वतन्त्रता र सङ्घट्टकालको स्थिति । राजधानी, ३० मङ्सिर, पृ. ६ ।

अर्याल, अच्युत । २०६१ । निरङ्कुश शासनशैलीबाट प्रताडित नेपाली प्रेस । *हिमालय टाइम्स*, ३ जेठ, पृ. ४ ।

अर्याल, ऋचा । २०६२ । खुम्चिएको घेरा । *समय* १(५१): ३३ ।

अर्याल, कुन्दन । २०६२ । नयाँ दिशातर्फ उन्मुख नेपाली आमसञ्चार र केही सैद्धान्तिक चर्चा । *बहा: जर्नल* २(२): ४७-७४ ।

अर्याल, कुन्दन । २०६० । पत्रकारितामा द्वन्द्व संवेदनशीलताको प्रश्न । *प्राची* ४७ (साउन): ६ ।

अर्याल, दीनबन्धु । २०५८ । मानव अधिकारवादी संस्थाहरू र प्रेस जगत् । *हिमालय टाइम्स*, १५ पुस, पृ. ४ ।

अर्याल, प्रशान्त । २०५९ । नेपाली छापामा दुनै काण्डपछिको माओवादी विद्रोह । *मिडियाको अन्तर्वस्तु: विविध विश्लेषण* । प्रत्यूप वन्त, रमेश पराजुली र रमा पराजुली, सं., पृ. १९-३८ । काठमाडौं: मार्टिन चौतारी/सामाजिक विकास तथा अनुसन्धान केन्द्र ।

अर्याल, लक्ष्मणप्रसाद । २०५९ । सूचनाको हकसम्बन्धी संवैधानिक व्यवस्था र व्यवहार । *छलफल*, २२ वैशाख, पृ. ३ ।

अर्याल, श्रीहरि । २०५८ । वैयक्तिक स्वतन्त्रता र प्रेस: कति नजिक कति टाढा । *राजधानी*, ११ पुस, पृ. ६ ।

आचार्य, गोविन्द । २०६१ । भूमिगत पत्रकारिताका सत्र महिना । *जनआस्था*, २३ मङ्सिर, पृ. १/८ ।

आचार्य, डिल्लीराज । २०५८ । सङ्कटकाल: सूचनाको हक र उडन्ते हल्लाहरू । *स्पेसटाइम*, ७ पुस, पृ. ५ ।

आचार्य, नरहरि । २०५८ । वैचारिक स्वतन्त्रता, हाम्रो पत्रकारिता । *राजधानी*, १८ चैत, पृ. ६ ।

आचार्य, प्रदीप । २०६२ । माघ १९ को दिनलाई सम्झँदा । *शान्तिको आवाज स्मारिका* २०६२ । डी. आर. घिमिरे, सं., पृ. ७३-७४ । रूपन्देही: रेडियो लुम्बिनी ९६.८ मेगाहर्ज ।

आचार्य, भीमार्जुन, शिव गाउँले र प्रतीक प्रधान । २०६३ । *आमसञ्चार कानूनको पुनरावलोकन (मस्यौदा प्रतिवेदन)* । काठमाडौं: दक्षिण एसियाली स्वतन्त्र पत्रकार सङ्गठन (साप्मा) र नेपाल पत्रकार महासङ्घ ।

आचार्य, भीमार्जुन । २०६२ । अध्यादेश असंवैधानिक छ । *विमर्श*, ४ कात्तिक, पृ. ७ ।

आचार्य, भीमार्जुन । २०६२ । प्रेस तथा अभिव्यक्ति स्वतन्त्रतालाई चिअर्स । *कान्तिपुर*, २ असार, पृ. ७ ।

आचार्य, सुदर्शन । २०६० । प्रेसमाथिको हमला र नेपाली प्रेसको नियत । *नेपालीपत्र*, १ फागुन, पृ. ८ ।

आचार्य, सुरेश । २०६२ । सरकारले अध्यादेश फिर्ता लिनुपर्छ । *विमर्श*, ४ कात्तिक, पृ. ७ ।

- आचार्य, सुरेश । २०६१ । बदनाम प्रेस स्वतन्त्रता । *अन्नपूर्ण पोष्ट*, १९ कात्तिक, पृ. ८ ।
- आचार्य, सुरेश । २०६१ । माओवादी र सञ्चारकर्मी । *अन्नपूर्ण पोष्ट*, १० भदौ, पृ. ८ ।
- आदित्य, आनन्द । २०५८ । सङ्कटकाल र यसपछि सञ्चारमाध्यमको भूमिकामा परिमार्जन । *हिन्दू*, १५ चैत, पृ. ४ ।
- आदित्य, आनन्द । २०५८ । सङ्कटकाल र सञ्चारमाध्यमको भूमिका । *जनधारणा*, ८ चैत, पृ. ६ ।
- उपाध्याय, उद्धव । २०६२ । सञ्चार अध्यादेशमा लज्जास्पद बाहिरी हस्तक्षेप । *गोरखापत्र*, ९ कात्तिक, पृ. ४ ।
- उपाध्याय, दीर्घराज । २०६२ । माघ १९ को असर सुदूरपश्चिमको पत्रकारितामा । *पत्रकारिता*, माघ, पृ. ६-८ ।
- उपाध्याय, मणिराज । २०५९ । अहिले पत्रकारिताको आवाज कमजोर भएको छ । *गोरखापत्र*, २४ वैशाख, पृ. १० ।
- एलन । २०६० । सञ्चारकर्मी हिंसाका लेखापाल होइनन् । *नेपाल समाचारपत्र*, २१ पुस, पृ. ४ ।
- ओली, गणेश । २०६१ । स्वतन्त्र प्रेस र पत्रकारितामाथिको आक्रमण बन्द गर । *पुनर्जागरण*, ८ भदौ, पृ. ५ ।
- कँडेल, शुभशङ्कर । २०६१ । *आन्तरिक द्वन्द्वमा मिडिया राजनीति* । काठमाडौँ: पैरवी प्रकाशन ।
- कँडेल, शुभशङ्कर । २०६१ । प्रेसमाथि भ्रष्टाने प्रतिस्पर्धा । *जनधारणा*, ३ भदौ, पृ. ८ ।
- कँडेल, शुभशङ्कर । २०६० । राजनैतिक 'प्रोपोगण्डा' वा मिडिया म्यानिपुलेशन । *जनधारणा*, ५ असार, पृ. ८ ।
- कँडेल, शुभशङ्कर । २०६० । भारतीय राजदूतको मिडिया राजनीति । *जनधारणा*, २९ जेठ, पृ. ८ ।
- कँडेल, शुभशङ्कर । २०५९ । सञ्चारमन्त्रीको रवैया र सञ्चारकर्मीको दायित्व । *जनधारणा*, २७ चैत, पृ. ८ ।
- कँडेल, शुभशङ्कर । २०५९ । मिडियाको प्रवृत्ति र द्वन्द्वरत पक्षको कभरेज । *जनधारणा*, १० असोज, पृ. ८ ।
- कसजू, विनयकुमार । २०६३ । *मिडियाको लोकतन्त्रीकरण* । काठमाडौँ: सञ्चार अधिकार केन्द्र, मिडिया सर्भिसेज इन्टरनेशनल (एमएसआई) ।
- कसजू, विनयकुमार । २०६१ । *पत्रकारको अधिकार र जिम्मेवारी: हाते किताब* । काठमाडौँ: सञ्चार अधिकार केन्द्र, मिडिया सर्भिसेज इन्टरनेशनल (एमएसआई) ।
- कसजू, विनयकुमार । २०६० । चेपुवामा परेको प्रेस स्वतन्त्रता । *नेपाल समाचारपत्र*, २५ मङ्सिर, पृ. ४ ।
- कान्तिपुर । २०६२ । संविधान विपरीतको अध्यादेश खारेज गर्न माग । ७ कात्तिक, पृ. ७ ।

- कान्तिपुर । २०६२ । पत्रिका जति नै एफएमलाई स्वतन्त्रता छ । २१ भदौ, पृ. ७ ।
 काफ्ले, शङ्करनाथ । २०६१ । सङ्घट अवस्था र प्रेस स्वतन्त्रता । *कान्तिपुर*, ३ चैत, पृ. ६ ।
 काफ्ले, शङ्करनाथ । २०६१ । प्रेस स्वतन्त्रता: एक चर्चा । *राजधानी*, ८ वैशाख, पृ. ६ ।
 कार्की, गणेशविक्रम । २०५८ । पीडा गोपाल बुढाथोकीको: व्यथा प्रजातन्त्र र प्रेस
 स्वतन्त्रताको । *साँघु*, १९ चैत, पृ. ३ ।
 कार्की, दुर्गा । २०६२ । सामुदायिक आवाजमा हमला । *पत्रकारिता*, माघ, पृ. ९ ।
 कार्की, मुकेशसिंह । २०५९ । डण्डा, वारुद र सञ्चारकर्मी । *गतिविधि*, २९ चैत, पृ. ५ ।
 कार्की, विपेन्द्र । २०६१ । प्रेसमाथिको दमनले उजागर गरेको सरकारको चरित्र ।
खबरकागज, १० वैशाख, पृ. २ ।
 कार्की, शङ्कर । २०६० । ज्ञानेन्द्र खड्काको विभत्स हत्या: माओवादीले जवाफ दिनुपर्छ
 'तेरो श्रीमान् मरेको लौ हेर' ! *पत्रकारिता*, भदौ-कात्तिक, पृ. ३-४ ।
 कुँवर, सुरज । २०६२ । नोटबुक । *नेपाल* ५(३८): ५६ ।
 के. सी., किशोर । २०६२ । देश अनि मात्र प्रेस ! *गोरखापत्र*, २९ पुस, पृ. ५ ।
 के. सी., किशोर । २०६२ । सशक्त प्रेस ऐन किन अनिवार्य ? *गोरखापत्र*, २० पुस, पृ. ५ ।
 के. सी., किशोर । २०६१ । प्रेसबारे यो आशङ्का किन ? *गोरखापत्र*, ४ वैशाख, पृ. ५ ।
 के. सी., किशोर । २०५८ । सङ्घटकाल र प्रेस स्वतन्त्रता । *गोरखापत्र*, १५ मङ्सिर, पृ. ७ ।
 के. सी., नरेन्द्र । २०६२ । द्वन्द्व र सङ्घटकालका मारमा पत्रकारिता । *हिमालय टाइम्स*, ४
 कात्तिक, पृ. ४ ।
 के. सी., बद्रीनरसिंह । २०६२ । राजनीति, पत्रकारिता र वर्तमान परिस्थिति । *राजधानी*,
 २ चैत, पृ. ४ ।
 के. सी., राजेशमान । २०५९ । विश्व प्रेस दिवस र नेपाल । *कान्तिपुर*, २० वैशाख, पृ. ७ ।
 कोइराला, कमल । २०६० । हालको सन्दर्भमा पत्रकारिता । *पत्रकारिता*, असार-साउन,
 पृ. ५-६ ।
 कोइराला, केदार । २०६१ । नेपालको मिडिया सानो छ, तर स्वाधीन र स्वतन्त्र छ ।
पत्रकारिता, साउन-भदौ, पृ. ३७-३९ ।
 कोइराला, शरदप्रसाद । २०५९ । प्रेस स्वतन्त्रता अधिकार कि निगाह । *हिमालय टाइम्स*,
 २५ मङ्सिर, पृ. ४ ।
 क्षेत्री, अञ्जु । २०५८ । स्वतन्त्र समाचार सम्मेलन र महिला अधिकार । *कान्तिपुर*,
 १२ पुस, पृ. ६ ।
 क्षेत्री, अमुदकुमार । २०५८ । आरजुको अभिव्यक्ति र स्वतन्त्र पत्रकारिता । *नयाँ विकल्प*,
 २३ फागुन, पृ. २ ।
 क्षेत्री, दुबसु । २०५८ । प्रजातान्त्रिक आन्दोलनमा नेपाली पत्रकारिताको योगदान ।
राजधानी, २१ पुस, पृ. ६ ।
 खड्का, घनश्याम । २०६२ । नोटबुक । *नेपाल* ५(३६): ५६ ।

- खड्का, भगवान । २०५९ । नेपाली कलमजीवीहरूको नियति । *पत्रकारिता* १(१): २५ ।
 खड्का, रुद्र । २०६१ । धरापमा पत्रकार । *समय* १(४६): १६ ।
 खत्री, गणेश । २०५९ । सेना र सञ्चार क्षेत्रको सम्बन्ध । *घटना र विचार*, ५ चैत, पृ. ४ ।
 खत्री, मानबहादुर । २०५८ । एक्काइसौं शताब्दीमा प्रेस स्वतन्त्रता । *राष्ट्रवाणी*, १
 फागुन, पृ. २ ।
 खनाल, गोपाल । २०६१ । प्रेसमाथिको आक्रमण र कमल थापाको नैतिकता । *कान्तिपुर*,
 १० वैशाख, पृ. ७ ।
 खनाल, श्रीभक्त । २०६१ । बन्दुकको चेपुवामा कलम । *समय* १(१५): २०-२१ ।
 खपाङ्गी, भक्त । २०६२ । प्रेस स्वतन्त्रता र राष्ट्रिय वस्तुस्थिति । *गोरखापत्र*, ४ फागुन,
 पृ. ५ ।
 गहिरे, भूपेन्द्र । २०६० । प्रेसमाथिको वक्रदृष्टि सबैका लागि घातक । *बोली स्मारिका*
 २०६० । भूपेन्द्र गहिरे, सं., पृ. ३९ । पाल्पा: रेडियो मदनपोखरा ।
 गाउँले, शिव, सं. । २०६३ । प्रेस स्वतन्त्रता सङ्घटका एक वर्ष (१९ माघ २०६१ पछिको
 एक वर्षको नेपालको प्रेस स्वतन्त्रताको अवस्था) । काठमाडौं: नेपाल पत्रकार
 महासङ्घ ।
 गाउँले, शिव । २०६० । बुढामगर बेपत्ता: निश्चल मासिकको के दोष ? *पत्रकारिता*,
 भदौ-कात्तिक, पृ. १५ ।
 गिरी, अन्विका । २०६२ । समाचारको नयाँ स्रोत । *समय* २(६६): ४२-४३ ।
 गिरी, अमर । २०६१ । प्रेस स्वतन्त्रता: चौथो अङ्गसँग सरकारी व्यवहारको मुद्दा ।
अन्नपूर्ण पोष्ट, ८ वैशाख, पृ. ८ ।
 गिरी, कमल । २०६० । प्रतिगमन विरुद्धको सङ्घर्ष र सञ्चारमाध्यमहरूको भूमिका ।
हाँक, २१ साउन, पृ. ५ ।
 गुरागाईं, गोपाल । २०६२ । सरकारलाई मन पर्दैन एफएम । *कान्तिपुर*, १८ माघ, पृ. ७ ।
 गौतम, देवेन्द्र । २०६२ । अनुगमन टोलीको दौडाहामा जे देखियो । *पत्रकारिता*, वैशाख,
 पृ. २९-४० ।
 गौतम, युवराज । २०५९ । पत्रकार तर्साएर राज्यसत्ता टिक्न सक्दैन । *स्पेसटाइम*, २८
 कात्तिक पृ. ७ ।
 गौतम, राजाराम । २०६२ । निरङ्कुशताको निसाना । *नेपाल* ६(१३): २३-२७ ।
 गौतम, राजाराम । २०६२ । एफएममाथि सरकारी धावा । *नेपाल* ६(१२): २२-२३ ।
 गौतम, राजाराम । २०६१ । नोटबुक । *नेपाल* ५(१७): ५६ ।
 गौतम, राजाराम । २०६१ । नोटबुक । *नेपाल* ५(४): ५६ ।
 गौतम, राजाराम । २०५९ । आन्दोलनमा पत्रकार । *नेपाल* २(२३): २९ ।
 गौतम, राजाराम र मुकुल हुमागाईं । २०६२ । सरकारको गिद्दे दृष्टि । *नेपाल* ५(४२):
 २८-३० ।

- गौतम, शोभा । २०६० । द्वन्द्व र समाचार सम्प्रेषण । *गतिविधि*, १० साउन, पृ. ३ ।
- गौतम, शोभा । २०५९ । देशको व्यथा र पत्रकारको पीडा कसले बुझ्ने ? *साँघु*, २ वैशाख, पृ. ६ ।
- गौतम, शोभा । २०५८ । सीमा कानूनले होइन, पत्रकार आफैले तय गर्नुपर्छ । *बुधवार*, ४ पुस, पृ. ६ ।
- घिमिरे, जगदीश । २०६२ । समाचार, सूचना र संवाद । *नेपाल* ६(१४): ११ ।
- घिमिरे, भूमक । २०६१ । प्रेसमाथिको दमन । *कान्तिपुर*, १८ वैशाख, पृ. ७ ।
- घिमिरे, प्रदीप । २०६१ । प्रेसमाथिको निरङ्कुशताको दमन चुलिँदो । *घटना र विचार*, २३ वैशाख, पृ. ३ ।
- घिमिरे, प्रदीप, सं. । सन् २००४ । *प्रेस तथा अभिव्यक्ति स्वतन्त्रताको स्थिति: नेपाल प्रतिवेदन २००४* । काठमाडौँ: मानव अधिकार तथा प्रजातान्त्रिक अध्ययन केन्द्र (सेहर्सेस) ।
- घिमिरे, प्रदीप, सं. । सन् २००३ । *प्रेस तथा अभिव्यक्ति स्वतन्त्रताको स्थिति: नेपाल प्रतिवेदन २००३* । काठमाडौँ: मानव अधिकार तथा प्रजातान्त्रिक अध्ययन केन्द्र (सेहर्सेस) ।
- घिमिरे, प्रदीप र भगिरथ योगी, सं. । सन् २००५ । *प्रेस तथा अभिव्यक्ति स्वतन्त्रताको स्थिति: नेपाल प्रतिवेदन २००५* । काठमाडौँ: मानव अधिकार तथा प्रजातान्त्रिक अध्ययन केन्द्र (सेहर्सेस) ।
- घिमिरे, युवराज । २०६२ । प्रेस स्वतन्त्रता र पत्रकार सङ्घर्ष । *समय* २(५९): ५८ ।
- घिमिरे, युवराज । २०६१ । व्यवसायिक-मिसन पत्रकारिता द्वन्द्व । *समय* १(४): ५८ ।
- घिमिरे, युवराज । २०५९ । प्रेस, ड्रेस कोड र हाम्रा सुरक्षाकर्मीहरू । *कान्तिपुर*, ९ वैशाख, पृ. ७ ।
- घिमिरे, रोहिणी । २०६० । विचार र अभिव्यक्तिको स्वतन्त्रता बेलगाम हुनुहुँदैन । *नेपाल समाचारपत्र*, ३ फागुन, पृ. ५ ।
- घिमिरे, सोमनाथ । २०६१ । प्रेस स्वतन्त्रता र प्रजातन्त्र । *खबर: विचार र विश्लेषण* ६(३): १३-१५ ।
- घिमिरे, सोमनाथ । २०५९ । सङ्घटकालमा सूचना प्रवाहका समस्या । *प्रकाश*, ३० वैशाख, पृ. ५ ।
- घिमिरे, सोमनाथ । २०५८ । 'सङ्घटकालमा सूचना प्रवाह' कस्तो हुनुपर्छ ? *गतिविधि*, १४ पुस, पृ. ३ ।
- घिमिरे, सोमनाथ । २०५८ । सङ्घटकालमा सूचना प्रवाह । *खबर: विचार र विश्लेषण* ४(१): १-४ ।
- चापागाईँ, राजुप्रसाद । २०६२ । प्रेस स्वतन्त्रता र प्रजातन्त्र । *कान्तिपुर*, १२ जेठ, पृ. ६ ।
- चालिसे, नवराज । २०६२ । एफएममाथि निरन्तर प्रहार । *हिमालय टाइम्स*, २४ साउन, पृ. ४ ।

- चालिसे, विजय । २०६२ । नेपाली प्रेस र राष्ट्रिय अस्मिताको प्रश्न । *गोरखापत्र*, ४ पुस, पृ. ४ ।
- चालिसे, विजय । २०६२ । प्रेस आफ्नो जिम्मेवारीबाट पन्छिन मिल्दैन । *गोरखापत्र*, २१ कात्तिक, पृ. ४ ।
- चालिसे, विजय । २०६२ । सञ्चार अध्यादेशको औचित्य । *गोरखापत्र*, ३१ असोज, पृ. ४ ।
- चालिसे, विजय । २०६१ । *आमसञ्चार, द्वन्द्व र आतङ्कवाद* । काठमाडौँ: भृकुटी ऐकेडेमिक पब्लिकेशन्स ।
- चालिसे, विजय । २०६१ । सञ्चारकर्मीमाथिको प्रत्युत्पादक आक्रमण । *गोरखापत्र*, ७ भदौ, पृ. ५ ।
- चालिसे, विजय । २०६१ । हिंसा र आतङ्कवीचको आमसञ्चार । *गोरखापत्र*, २३ जेठ, पृ. ५ ।
- चालिसे, विजय । २०६१ । नेपाली प्रेस र प्रेस स्वतन्त्रताको प्रश्न । *गोरखापत्र*, १४ वैशाख, पृ. ५ ।
- चालिसे, विजय । २०६० । तीतो यथार्थवीचको नेपाली पत्रकारिता । *गोरखापत्र*, ४ माघ, पृ. ५ ।
- चालिसे, विजय । २०५८ । आतङ्कवाद र प्रेस नियन्त्रणको विश्वव्यापी प्रवृत्ति । *गोरखापत्र*, ११ पुस, पृ. ५ ।
- चौलागाई, बलराम । २०६२ । विज्ञापन नीतिमा एकद्वार प्रणाली । *गोरखापत्र*, २४ साउन, पृ. ४ ।
- जन्मभूमि । २०६० । कस्तो छ, सूचना मान्ने र पाउनेसम्बन्धी विधयेक । २९ कात्तिक, पृ. ३ ।
- ज्वाला, प्रकाश । २०६१ । द्वन्द्वको छायाँमा राजनीतिक लेखन र पत्रकारिता । *छलफल*, १० माघ, पृ. २ ।
- ज्ञवाली, ईश्वरचन्द्र । २०५९ । 'इच्छुक' जनताका धुकधुकीमा बाँचिरहेछन् । *जनदिशा*, ११ चैत, पृ. ४ ।
- ज्ञवाली, प्रकाश । २०६२ । प्रजातन्त्र, मानव अधिकार र अभिव्यक्ति स्वतन्त्रता । *कान्तिपुर*, १० जेठ, पृ. ६ ।
- ज्ञवाली, प्रदीप । २०६१ । पत्रकार थापाको हत्याले उब्जाएका प्रश्न । *गोरखापत्र*, ८ भदौ, पृ. ४ ।
- ढकाल, धर्मराज । २०६२ । विस्थापित भए पूर्वाञ्चलका एफएम पत्रकार । *नेपाल समाचारपत्र*, १९ जेठ, पृ. ६ ।
- दुङ्गेल, माधव । २०६२ । अन्तिम सहारा अदालत । *नेपाल* ६(१३): ३२-३४ ।
- दुङ्गेल, विनोद । २०६३ । सूचनाको हक र आमसञ्चार । भावी नेपाल: नागरिकको पहल-२ कार्यक्रममा प्रस्तुत कार्यपत्र, ३-४ असार ।
- दुङ्गेल, विनोद । २०६२ । 'माघ १९' पछि एफएम रेडियोको दशा । *रेडियो पत्रकारिता: एफएममा समाचार र संवाद* । प्रत्यूष वन्त, शेखर पराजुली, देवराज हुमागाई, कोमल भट्ट र कृष्ण अधिकारी, सं., पृ. १३८-१८८ । काठमाडौँ: मार्टिन चौतारी ।

- दुङ्गेल, विनोद । २०६२ । राज्यको गिद्दे दृष्टिमा नेपाली सञ्चार क्षेत्र । *लोकतन्त्र* २: १४-२० ।
- दुङ्गेल, विनोद । २०६२ । द्वन्द्व र नेपाली प्रेस: द्वन्द्व समाधानको छेकवार । *पत्रकारिता*, वैशाख, पृ. १३-२१ ।
- दुङ्गेल, विनोद । २०६१ । 'डरलाग्दो ठाउँ'का पत्रकारहरूलाई विश्वभरिका पत्रकारको साथ । *पत्रकारिता*, कात्तिक-मङ्सिर, पृ. ८-९ ।
- दुङ्गेल, विनोद । २०६१ । नेपाली पत्रकारिताको दुर्दान्त वर्तमानप्रति साभा सरोकार । *पत्रकारिता*, साउन-भदौ, पृ. ३१-३३ ।
- दुङ्गेल, विनोद । २०६१ । प्रेस स्वतन्त्रताका शिकारीहरू । *पत्रकारिता*, वैशाख-असार, पृ. १७-१८ ।
- दुङ्गेल, विनोद । २०६१ । एउटा सुखद् पक्ष । *खबर: विचार र विश्लेषण* ६(४): १०-१२ ।
- दुङ्गेल, विनोद । २०६० । शान्तिका लागि सञ्चारको हस्तक्षेप । *पत्रकारिता*, मङ्सिर-पुस, पृ. २१-२८ ।
- दुङ्गेल, विनोद । २०६० । अन्तर्राष्ट्रिय विधिशास्त्रीयहरूको प्रतिवेदन: कमजोर प्राथमिकताले पस्केको आंशिक यथार्थ । *पत्रकारिता*, असार-साउन, पृ. ३९-४० ।
- दुङ्गेल, विनोद । २०६० । मध्यस्थकर्ताको भूमिकामा प्रेस । *खबर: विचार र विश्लेषण* ५(५): ९-१० ।
- दुङ्गेल, विनोद । २०५९ । अन्तर्राष्ट्रिय सञ्चारजगतको दृष्टिमा सङ्कटग्रस्त नेपाली पत्रकारिता । *पत्रकारिता*, जेठ-असार, पृ. ९-१० ।
- दुङ्गेल, विनोद । २०५९ । सङ्क्रमणकालीन नेपाली पत्रकारिताका जटिलता । *नेपाल समाचारपत्र*, २९ वैशाख, पृ. ४ ।
- दुङ्गेल, विनोद । २०५९ । सूचनाको संवाहकका समकालीन सङ्कट । *नेपाल समाचारपत्र*, २० वैशाख, पृ. ४ ।
- दुङ्गेल, विनोद । २०५८ । सङ्कटकालमा कर्णाली अञ्चलको पत्रकारिता । *खबर: विचार र विश्लेषण* ४(४): ६-७ ।
- त्रिपाठी, दिनेश । २०६२ । स्वतन्त्रता र प्रस्तावित अध्यादेश । *कान्तिपुर*, २७ जेठ, पृ. ६ ।
- थापा, पवन 'कुन्तल' । २०५८ । देउवा सरकार: सञ्चारको इतिहासमा कालो अनुहार । *नेपाल समाचारपत्र*, २८ पुस, पृ. ४ ।
- थापा, पुष्कर । २०५९ । प्रमुख आयुक्त, गुण्डा र नेपाली प्रेस । *स्पेसटाइम*, १४ कात्तिक, पृ. ७ ।
- थापा, पुष्कर । २०५८ । सिंहदरवार गेटमा सङ्कटकालको डण्डा । *बुधवार*, ११ पुस, पृ. ५ ।
- थापा, मञ्जु । २०५८ । सङ्कटकाल, सूचनाको अभाव र अफवाह । *कान्तिपुर*, १२ माघ, पृ. ७ ।
- थापा, महेन्द्र । २०५९ । मर्यादित पत्रकारिता आजको आवश्यकता । *कान्तिपुर*, २३ वैशाख, पृ. ७ ।

- थापा, सम । २०६१ । चैपिएको पत्रकारिता । नेपाल समाचारपत्र (सौगात), १० पुस, पृ. घ ।
- थापा, सूर्य । २०६२ । प्रमुख जिल्ला अधिकारीसमक्ष वयान । रूपान्तरण १: १४१-१५१ ।
- थापा, हरिबहादुर । २०६२ । व्यावसायिक प्रेस विरुद्धका हर्कतहरू । पत्रकारिता, माघ, पृ. १६-१७ ।
- थापा, हरिबहादुर र खिम घले । २०६१ । समाचारमा हिँड्दा रातभर खोरमा । पत्रकारिता, वैशाख-असार, पृ. २५ ।
- दाहाल, काशीराज । २०५९ । संविधानको प्रजातान्त्रिक पक्ष, अभ्यास र प्रेसको स्थिति । खोजखबर, २९ मङ्सिर, पृ. ६ ।
- दाहाल, काशीराज । २०५९ । प्रजातन्त्र र प्रेस: वर्तमानका चुनौतीहरू । नेपाल समाचारपत्र, २८ मङ्सिर, पृ. ४ ।
- दाहाल, काशीराज । २०५९ । प्रजातन्त्र र प्रेस: वर्तमानका चुनौतीहरू । नेपाल पत्रकार महासङ्घद्वारा आयोजित कार्यक्रममा प्रस्तुत कार्यपत्र, २४ मङ्सिर ।
- दाहाल, तारानाथ । २०६२ । स्वतन्त्र सञ्चारमाथि अर्को आक्रमण । कान्तिपुर, २ फागुन, पृ. ७ ।
- दाहाल, तारानाथ । २०६२ । सङ्घटबाट गुञ्जिरहेको नेपाली प्रेस । हिमालय टाइम्स, २३ मङ्सिर, पृ. ४ ।
- दाहाल, तारानाथ । २०६१ । फागुन ७ र स्वतन्त्र पत्रकारिता । साँघु, १० फागुन, पृ. २ ।
- दाहाल, तारानाथ । २०६१ । प्रेसको व्यवसायिक विकासका लागि सूचना, सुरक्षा र स्वतन्त्रता । हिमालय टाइम्स, २२ वैशाख, पृ. ४ ।
- दाहाल, तारानाथ । २०५८ । प्रेस स्वतन्त्रता, सङ्घटकाल र व्यवसायिक पत्रकारिताको चुनौती । निष्पक्ष, २८ फागुन, पृ. ७ ।
- दाहाल, तारानाथ । २०५८ । व्यावसायिक पत्रकारिताको चुनौती । राष्ट्रवाणी, १८ पुस, पृ. २/४ ।
- दाहाल, पुरुषोत्तम । २०६२ । अजेय हुन्छ स्वतन्त्रता । समय २(१०१): ३६ ।
- दाहाल, पुरुषोत्तम । २०६१ । थोत्रो नेशनल पानासोनिकको पुनर्जन्म । नेपाल समाचारपत्र, १८ फागुन, पृ. ४ ।
- दाहाल, राजेन्द्र । २०६० । वर्तमान द्वन्द्वमा नेपाली प्रेस । खबर: विचार र विश्लेषण ५(५):४-६ ।
- दाहाल, राजेन्द्र । २०६० । प्रजिअ र प्रेस । खबर: विचार र विश्लेषण ५(३): ४-६ ।
- दाहाल, राजेन्द्र । २०५९ । माओवादी आन्दोलन, सरकार र नेपाली प्रेस । मिडियाको अन्तर्वस्तु: विविध विश्लेषण । प्रत्यूप वन्त, रमेश पराजुली र रमा पराजुली, सं., पृ. १५-१८ । काठमाडौँ: मार्टिन चौतारी/सामाजिक विकास तथा अनुसन्धान केन्द्र ।
- दाहाल, सङ्गीता । २०६१ । युधिष्ठिर, युद्ध, कृष्णसेन र डेकेन्द्रराज । राजधानी, १० भदौ, पृ. ६ ।

- दीक्षित, सुन्दरमणि । २०६२ । प्रेसर कुकरको कथा र मुलुकको व्यथा । *कान्तिपुर*, ७ कात्तिक, पृ. ७ ।
- देउजा, ध्रुवकुमार । २०६२ । प्रेस स्वतन्त्रताका लागि सङ्घर्ष र मार्ग । *गोरखापत्र*, १० असोज, पृ. ४ ।
- देउजा, ध्रुवकुमार । २०६२ । प्रेस स्वतन्त्रता दुरुपयोगका लागि होइन । *गोरखापत्र*, १२ भदौ, पृ. ४ ।
- देउजा, ध्रुवकुमार । २०६२ । प्रेस स्वतन्त्रतामा फक्रदै छन् ब्लुमफिल्ड । *गोरखापत्र*, २८ साउन, पृ. ४ ।
- देउजा, ध्रुवकुमार । २०६२ । सरकारी विज्ञापनमा एकद्वार प्रणाली: सरकारी स्रोत चाहनेले पूरा गर्नुपर्ने सर्त राम्रा छन् । *गोरखापत्र*, ३२ असार, पृ. ४ ।
- देउजा, ध्रुवकुमार । २०६१ । सञ्चार, संवाद र सङ्घटकाल । *राजधानी*, १४ फागुन, पृ. ४ ।
- देवकोटा, कृष्णज्वाला । २०६२ । शासक, शासन र शङ्कको अपमान । *कान्तिपुर*, १७ जेठ, पृ. ७ ।
- देवकोटा, यादव । २०६१ । स्वतन्त्र पत्रकारितामा माओवादीको अर्को प्रहार । *युवा हुङ्गार* १(८): १७-१८ ।
- देवकोटा, यादव । २०६१ । स्वतन्त्र पत्रकारितामा अर्को प्रहार । *युगसम्वाद*, ८ भदौ, पृ. ५ ।
- देवकोटा, सुवास । २०६२ । एउटै हथकण्डा दमन । *समय* २(९३): ३५ ।
- देवकोटा, सुवास । २०६२ । अन्तर्राष्ट्रिय अवज्ञा । *समय* २(७८): ३३ ।
- द्वारपाल । २०५९ । समाचार कक्षमा अनिमन्त्रित 'पाहुना' । *नेपाल समाचारपत्र*, २० वैशाख, पृ. ४ ।
- द्वारपाल । २०५८ । सङ्घटको पत्रकारिता वृद्ध शृङ्गार होइन । *नेपाल समाचारपत्र*, ६ पुस, पृ. ८ ।
- धिताल, मनऋषि । २०५९ । जेलको तीन सय र हिरासतको पैतालीस दिन । *पत्रकारिता*, भदौ-मङ्सिर, पृ. १५-१६ ।
- नारायण, श्रीमन । २०६१ । नेपालमा प्रेस स्वतन्त्रताको वर्तमान अवस्था । *घटना र विचार*, २३ मङ्सिर, पृ. ५ ।
- नारायण, श्रीमन । २०६० । नेपालमा सूचनाको अधिकार । *नेपाल समाचारपत्र*, ३० कात्तिक, पृ. ४ ।
- निभा, विमल । २०६२ । धम्की र पत्रकार । *कान्तिपुर*, ११ भदौ, पृ. ७ ।
- निरौला, उदय । २०५९ । सङ्घटकाल, लोकतन्त्र र कुचिएको साहित्यिक पत्रकारिता । *स्पेसटाइम (स्पेस विशेष)*, १४ वैशाख, पृ. २ ।
- निर्भीक, डिल्लीराम । २०६१ । राष्ट्र, राष्ट्रियता, प्रजातन्त्र र नेपाली पत्रकारिता । *गोरखापत्र*, ७ चैत, पृ. ७ ।
- निष्ठुरी, विष्णु । २०६० । वर्तमान परिस्थितिमा पत्रकारहरूको दायित्व । *साप्ताहिक आवाज*, २० असार, पृ. ४/७ ।

- निष्पुत्री, विष्णु । २०५९ । प्रजातन्त्र प्रेसको आधारभूमि । *पत्रकारिता*, भदौ-मङ्सिर, पृ. ५-६ ।
- नेपाल । २०६१ । हिंसाका समर्थकहरू पत्रकार होइनन् (आरएसएफका एसिया-प्रशान्त क्षेत्रका प्रमुख भिन्सेट ब्रोसेलसँग ददिराम सापकोटाले लिनुभएको अन्तर्वार्ता) । ५(१३): ४२-४३ ।
- नेपाल, किशोर । २०६२ । पत्रकारिताको पहिलो सङ्कट । *पत्रकारिता*, वैशाख, पृ. ८-१० ।
- नेपाल, किशोर । २०६० । सङ्कटमा नेपाली पत्रकारिता । *पत्रकारिता*, मङ्सिर-पुस, पृ. १२-१४ ।
- नेपाल, किशोर । २०६० । हिंसात्मक द्वन्द्व र नेपाली पत्रकारिता । *पत्रकारिता*, भदौ-कात्तिक, पृ. ११-१२ ।
- नेपाल पत्रकार महासङ्घ । २०६० । पत्रकार ज्ञानेन्द्र खड्काको हत्याका सम्बन्धमा नेपाल पत्रकार महासङ्घ सिन्धुपाल्चोक शाखाको प्रारम्भिक प्रतिवेदन २०६० । *पत्रकारिता*, भदौ-कात्तिक, पृ. ७-१० ।
- नेपाल पत्रकार महासङ्घ । २०५८ । किन बन्धकमा परेको छ, नेपाली प्रेस । *ज्वाला*, १ चैत, पृ. ४ ।
- नेपाल, प्रकाश । २०६२ । वर्तमान राजनीतिक सङ्कट र स्वतन्त्र प्रेसको अवस्था । *हिमालय टाइम्स*, ३ जेठ, पृ. ४ ।
- नेपाल, प्रदीप । २०६२ । जे भयो नेपालमा साह्रै नराम्रो भयो । *नेपाल समाचारपत्र*, ११ कात्तिक, पृ. ४ ।
- नेपाल, प्रदीप । २०५८ । फेरि उही शृङ्खला नदोहोरियोस् । *नेपाल समाचारपत्र*, २२ मङ्सिर, पृ. ४ ।
- नेपाल, विनोदकुमार । २०६१ । सूचनाको हक र एफएममा समाचार । *नेपाल समाचारपत्र*, ७ चैत, पृ. ४ ।
- नेम्वाङ, सुवास । २०५८ । पत्रकारहरूलाई भ्याल्टुड पाउँ किन लगियो ? *ज्वाला*, १२ पुस, पृ. ७ ।
- न्यौपाने, तारा । २०६० । मानव अधिकारबाट वञ्चित नेपाली प्रेस । *पत्रकारिता*, मङ्सिर-पुस, पृ. १९-२० ।
- न्यौपाने, तारा । २०६० । जीवनहरण नै क्रान्तिको दीप हुन सक्दैन । *पत्रकारिता*, भदौ-कात्तिक, पृ. ५-६ ।
- न्यौपाने, दामोदर । २०६२ । नियन्त्रणमा रिपोर्टिङ । *क्रान्तिपुर*, २५ कात्तिक, पृ. ७ ।
- न्यौपाने, सुब्रत । २०६२ । नोटबुक । *नेपाल* ६(१३): ५६ ।
- पनेरु, लोकेन्द्र । २०६२ । प्रेसको चुनौतीपूर्ण दशक । *क्रान्तिपुर*, ३ असोज, पृ. ७ ।
- पन्त, एनपी । २०५८ । सञ्चार क्षेत्र र सरकारबीच बढ्दो दूरी । *राजधानी*, २४ फागुन, पृ. ७ ।
- पन्त, टङ्क । २०६१ । सङ्कटकाल र प्रेस स्वतन्त्रता । *नेपाल समाचारपत्र*, १ चैत, पृ. ४ ।

- पन्त, टङ्क । २०६१ । पत्रकार हत्याले उब्जाएको आक्रोश । *पत्रकारिता*, साउन-भदौ, पृ. २७-२९ ।
- पन्त, टङ्क । २०६१ । पत्रकारिता ऐतिहासिक आन्दोलन । *पत्रकारिता*, वैशाख-असार, पृ. १३-१४ ।
- पन्त, टङ्क । २०६१ । द्वन्द्वमा प्रेस स्वतन्त्रता । *पत्रकारिता*, वैशाख-असार, पृ. ५-१२ ।
- पन्त, टङ्क । २०६० । देशको प्रजातन्त्र, प्रेसमाथिको आक्रमण र प्रवृत्ति । *नेपाल समाचारपत्र*, १ मङ्सिर, पृ. ४ ।
- पन्त, टङ्क । २०५८ । सङ्घटकाल, प्रेस र भ्रष्टाचार । *नेपाल समाचारपत्र*, ९ पुस, पृ. ४ ।
- पन्त, रघु । २०५८ । संविधान, प्रेस र प्रजातन्त्र । *बुधवार*, २९ फागुन, पृ. २ ।
- पन्त, शास्त्रदत्त । २०६१ । नेपाली प्रेस, आचारसंहिता र व्यावसायिक मर्यादा । *राजधानी*, ८ फागुन, पृ. ५ ।
- पन्त, शास्त्रदत्त । २०५९ । संविधानको भावना र सञ्चारमाध्यम । *स्पेसटाइम*, २८ माघ, पृ. ७ ।
- पहाडी, कृष्ण । २०६२ । प्रेस स्वतन्त्रताका ३७ दुश्मनमा प्रचण्ड पनि । *भाँचिएको कलम*, पृ. ६७-६९ । मानसस्: नेपाली पोष्ट डटकम ।
- पहाडी, कृष्ण । २०६२ । समाचारको खडेरी । *भाँचिएको कलम*, पृ. १४५-१४६ । मानसस्: नेपाली पोष्ट डटकम ।
- पाण्डे, तुलाराम । २०६१ । नोटबुक । *नेपाल ५(५): ५६ ।*
- पाण्डे, निमकान्त । २०६१ । राजसंस्था, दलहरूको आन्दोलन र नेपाली प्रेस । *राजधानी*, २२ वैशाख, पृ. ६ ।
- पाण्डे, रमेशनाथ । २०५८ । सञ्चार क्षेत्रको स्वतन्त्रता र प्रजातान्त्रिक अभ्यासबीचको अन्तरसम्बन्ध । *राजधानी*, ८ पुस, पृ. ८ ।
- पाण्डे, युवराज । २०५९ । नेपाली प्रेस र विश्व प्रेस स्वतन्त्रता दिवस । *नेपाल समाचारपत्र*, १९ वैशाख, पृ. ४ ।
- पाण्डेय, मधुसुदन । २०६१ । कहीं नभएको स्वतन्त्रता नेपाली प्रेसमा । *पुनर्जागरण*, २३ असोज, पृ. ७ ।
- पुन, शक्तिकुमार । २०६१ । सङ्घटकालका सञ्चारकर्मी । *राजधानी*, २६ फागुन, पृ. ७ ।
- पुन, शक्तिकुमार । २०६१ । द्वन्द्वग्रस्त क्षेत्रमा पत्रकार: हिरासतबाटै गिरफ्तारी । *राजधानी*, ९ माघ, पृ. ११ ।
- पोखरेल, गोकुल । २०५९ । प्रेस स्वतन्त्रता, अनि जिम्मेवारीका कुरा । *गोरखापत्र*, २९ वैशाख, पृ. ९ ।
- पोखरेल, गोकुल । २०५९ । सूचनाको हक: वास्तविकता र जटिलता । *गतिविधि*, २८ वैशाख, पृ. ४ ।
- पोखरेल, गोकुल । २०५८ । वर्तमान अवस्थामा सञ्चारकर्मीको भूमिका र दायित्व । *नयाँ सडक*, २८ मङ्सिर, पृ. ४ ।

- पोखरेल, गोकुल, उदय नेपाली श्रेष्ठ, काशीराज दाहाल र रामकृष्ण रेग्मी । २०६१ ।
सुसूचित हुने अधिकार, प्रेस स्वतन्त्रता र नेपालमा आमसञ्चारसम्बन्धी कानून २०६१ ।
प्रथम राष्ट्रिय स्वतन्त्र सञ्चार सम्मेलन, नेपाल, ११ असार, २०६१, पृ. २८-५१ ।
काठमाडौँ: दक्षिण एसियाली स्वतन्त्र पत्रकार सङ्गठन (साफमा), नेपाल च्याप्टर ।
- पोखरेल, विमल । २०६१ । विद्रोहको स्वतन्त्र प्रेसमा अविश्वास । नेपाल समाचारपत्र,
२ मङ्सिर, पृ. ४ ।
- पोखरेल, विश्वमणि । २०६१ । मारमा सञ्चार क्षेत्र । समय १(४३): ५ ।
- पोखरेल, सोमराज । २०६१ । सशस्त्र द्वन्द्वको मारमा पत्रकार । रूपरेखा, २३ असोज, पृ. ७ ।
- पौडेल, अनुराधा । २०५८ । पत्रकारले भोगेका हिरासत । स्पेसटाइम, १० माघ, पृ. ५ ।
- पौडेल, आनन्दराम । २०६२ । आमसञ्चारमाथिको अभिभारा । कान्तिपुर, ३ कात्तिक, पृ. ६ ।
- पौडेल, तरुण । २०५८ । प्रकाश, गोपाल र नेपाली सञ्चारकर्मी । स्पेसटाइम, २२ फागुन,
पृ. ५ ।
- प्रधान, जसुदा । २०६० । कोइरालाले पढाएको प्रेस स्वतन्त्रताको पाठ । हिन्दू, १ जेठ, पृ. २ ।
- प्रेस काउन्सिल नेपाल । २०६१ । द्वन्द्व र अपारदर्शी लगानीले सम्पादकीय स्वतन्त्रता
गम्भीर सङ्कटमा । खबर: विचार र विश्लेषण ६(५): १०-१३ ।
- फुयाल, राजेन्द्र । २०६३ । शाही सत्तापीडित रेडियो पत्रकार । स्मारिका प्रेस चौतारी
नेपाल । गगन विष्ट, सं., पृ. ६३-६६ । काठमाडौँ: प्रेस चौतारी नेपाल ।
- बराल, अरूण । २०५९ । पत्रकारितामा लागेर जे जे देखियो । जनआस्था, ११ मङ्सिर, पृ. ४ ।
- बराल, तारा । २०५९ । प्रेस स्वतन्त्रता दिवसले उत्प्रेरित गरेको सन्दर्भ । गोरखापत्र,
२० वैशाख, पृ. ९ ।
- बराल, तारा । २०५८ । सङ्कटकालमा सञ्चारमाध्यमहरूको भूमिका । गोरखापत्र,
२९ मङ्सिर, पृ. ६ ।
- बराल, सीताराम । २०६१ । पत्रकारिता: लडाइँको एउटा मोर्चा । खबर: विचार र
विश्लेषण ६(५): ४-५ ।
- बराल, सीताराम । २०६१ । प्रोपोगन्डा युद्ध । समय १(३३): २३-२५ ।
- बस्नेत, पूर्ण । २०६२ । पत्रकारलाई ब्यारेक र सेल्टर । नेपाल ६(११): १४-१५ ।
- बस्नेत, पूर्ण । २०६२ । प्रेस स्वतन्त्रतामा माओवादी प्रतिबद्धता । समय २(१०१): १६-१७ ।
- बस्नेत, पूर्ण । २०५९ । सूचना, सुरक्षा र स्वतन्त्रता । जनएकता, ६ जेठ, पृ. २ ।
- बस्नेत, प्रभुनारायण । २०६१ । पत्रकार डेकेन्द्र थापाको हत्यापछि उठेको प्रश्न । अन्नपूर्ण
पोष्ट, ९ भदौ, पृ. ८ ।
- बस्नेत, प्रभुनारायण । २०५९ । प्रेसले नै माओवादीलाई हुर्काएको हो । सीमाङ्गन,
३ वैशाख, पृ. २ ।
- बस्नेत, प्रभुनारायण । २०५८ । सङ्कटकाल र सरकारी सञ्चारमाध्यम । घटना र विचार,
२७ मङ्सिर, पृ. २ ।

- बस्नेत, बविता । २०६२ । राजधानी बाहिरको पत्रकारिता मैले जे देखें । *पत्रकारिता*, १८ वैशाख, पृ. २५ ।
- बस्नेत, बविता । २०६१ । पत्रकारलाई 'ठेगान' लगाउन खोज्दा ... । *घटना र विचार*, ९ वैशाख, पृ. ४ ।
- बस्नेत, बविता । २०५९ । पत्रकारहरू अपहेलित भएको त्यो दिन । *घटना र विचार*, १९ चैत, पृ. ४ ।
- बस्नेत, बविता । २०५९ । सङ्कटकालपछिको पत्रकारिता । *निष्पक्ष*, ७ जेठ, पृ. ७ ।
- बस्नेत, बविता । २०५९ । युद्धक्षेत्रमा रिपोर्टिङको कुरा । *घटना र विचार*, २५ वैशाख, पृ. ५ ।
- बस्नेत, बविता । २०५८ । सुरक्षाकर्मीद्वारा पत्रकार बन्दी । *घटना र विचार*, १५ फागुन, पृ. ५ ।
- बस्नेत, माधवकुमार । २०६२ । अध्यादेश, अदालत र अधिकार । *कान्तिपुर*, २७ कात्तिक, पृ. ६ ।
- बस्नेत, ललितबहादुर । २०६० । सूचनाको हकसम्बन्धी कानून र यसको प्रभावकारिता । *कान्तिपुर*, २० कात्तिक, पृ. ६ ।
- बस्नेत, ललितबहादुर । २०५८ । सङ्कटकाल र प्रेस स्वतन्त्रता । *राजधानी*, १२ फागुन, पृ. ६ ।
- बस्नेत, शैलेन्द्र । २०६१ । सञ्चार क्षेत्रका चुनौतीहरू । *राजधानी*, ७ फागुन, पृ. ४ ।
- बस्नेत, शैलेन्द्र । २०६१ । गीत-सङ्गीतको मौसमः साङ्गीतिक कार्यक्रम दिने रेडियो र टेलिभिजनलाई धन्यवाद । *राजधानी*, २५ माघ, पृ. ४ ।
- बस्नेत, श्रीरामसिंह । २०६२ । हाम्रो पत्रकारिताः अर्ध सत्यको खेती । *नेपाल समाचारपत्र*, १४ मङ्सिर, पृ. ४ ।
- बस्नेत, श्रीरामसिंह । २०५८ । नेपाली प्रेसका हाउगुजी दरवार, अदालत र सेना । *ज्वाला*, २३ फागुन, पृ. २ ।
- बानियाँ, इन्द्र । २०६० । पत्रकारमाथि सेनाको दुर्व्यवहार । *जनप्रहार*, २९ फागुन, पृ. ५ ।
- बानियाँ, बलराम । २०६२ । नयाँ आवरणमा पञ्चायती पत्रकारिता । *कान्तिपुर*, १० कात्तिक, पृ. ७ ।
- बानियाँ, बलराम । २०६२ । राजमुकुटवादी पत्रकारिताको अभ्यास । *कान्तिपुर*, ९ असार, पृ. ६ ।
- बानियाँ, बलराम । २०६२ । अवज्ञा नै आन्दोलनको सुरुआत । *कान्तिपुर*, १२ जेठ, पृ. ६ ।
- बानियाँ, बलराम । २०६१ । आन्दोलन र ताबेदारहरूको नियत । *पत्रकारिता*, वैशाख-असार, पृ. १९-२० ।
- बीसी, गङ्गा । २०६१ । त्रासमा बसेर पत्रकारिता । *खबरः विचार र विश्लेषण* ६(३): ७ ।
- बुढाथोकी, गोपाल । २०५८ । अँध्यारो कोठाबाट उज्यालो आशा । *साधु*, २६ चैत, पृ. १/८ ।
- बेलबासे, भेषराज । २०६१ । गीतै गीत बजाउँदा एफएमहरू दिक्क । *छलफल*, २३ फागुन, पृ. ४ ।
- बोस, तपनकुमार । २०६० । सञ्चार, अभिव्यक्ति र द्वन्द्व । *खबरः विचार र विश्लेषण* ६(२): १०-११ ।

- बोहरा, रामेश्वर । २०६१ । भन् एकपक्षीय छ, माओवादी रेडियो । खबर: विचार र विश्लेषण ६(४): ६-८ ।
- भट्टाचार्य, अजित । २०५८ । नेपालको सङ्घटकाल भारतीय आपतकालभन्दा फरक छ । कान्तिपुर, १ पुस, पृ. १ ।
- भट्टराई, अर्जुन । २०६० । हिंसात्मक द्वन्द्व र सञ्चारका अधिकारहरू । पत्रकारिता, मङ्सिर-पुस, पृ. २७-२८ ।
- भट्टराई, केदार । २०६१ । आन्दोलन जारी छ । पत्रकारिता, साउन-भदौ, पृ. ३५-३६ ।
- भट्टराई, केदार । २०५९ । सरकारको पत्रिकामाथिको पूर्वाग्रह यसरी प्रस्टिन्छ । युगवाणी, २६ वैशाख, पृ. ३ ।
- भट्टराई, टीका । २०५८ । सङ्घटकालमा न्यायपालिका र प्रेसको सक्रियता । कान्तिपुर, २१ मङ्सिर, पृ. ८ ।
- भट्टराई, टीकाराम । २०६२ । असंवैधानिक अध्यादेशको अवज्ञा । कान्तिपुर, ३ कात्तिक, पृ. ६ ।
- भट्टराई, टीकाराम । २०६२ । प्रेस कानून संशोधनको अधिकार छैन । कान्तिपुर, ९ जेठ, पृ. ६ ।
- भट्टराई, टीकाराम । २०६० । प्रेस स्वतन्त्रतामाथिका यी हमलाहरू । खबर: विचार र विश्लेषण ५(५): १-३ ।
- भट्टराई, टीकाराम । २०५८ । सङ्घटकालमा प्रेसको संवैधानिक सीमा र बन्देज । कान्तिपुर, २ पुस, पृ. २ ।
- भट्टराई, बाबुराम । २०६१ । क्रान्तिकारी पत्रकारहरूको दायित्व । विमर्श, १५ जेठ, पृ. १६ ।
- भट्टराई, रविन्द्र । २०६० । द्वन्द्वको सञ्चारमा मार: सञ्चारकर्मीले चाल्नुपर्ने कदम । पत्रकारिता, भदौ-कात्तिक, पृ. ३१-३२ ।
- भण्डारी, किरण । २०६२ । जित एफएमको । समय २(८३): २४-२५ ।
- भण्डारी, कृष्णमुरारी । २०६२ । बिलिनो बने एफएम । कान्तिपुर, २७ वैशाख, पृ. ६ ।
- भण्डारी, खिलबहादुर । २०६१ । ब्रेसिलको निराधार आरोप । नेपाल ५(१७): १८ ।
- भण्डारी, खेम । २०६२ । सञ्चार जगतको आन्दोलन: अवज्ञा पनि एक उपाय । हिमालय टाइम्स, १७ जेठ, पृ. ४ ।
- भण्डारी, खेम । २०६१ । स्वतन्त्र सञ्चार पुनःस्थापनाको प्रसङ्ग । कान्तिपुर, २८ फागुन, पृ. ६ ।
- भण्डारी, खेम । २०६० । द्वन्द्व पत्रकारितामा देखिएका समस्याहरू । हिमालय टाइम्स, २५ साउन, पृ. ४ ।
- भण्डारी, जीवराम । २०५९ । राष्ट्र नसोच्ने पत्रकार र नेता । स्पेसटाइम, ४ पुस, पृ. ७ ।
- भण्डारी, शशिधर । २०६१ । प्रेस स्वतन्त्रता, प्रजातन्त्र र अग्रगमन, नेपाली पत्रकारहरूको आन्दोलन । हाँक, पुस, पृ. ४/५ ।

- भाट, भोजराज । २०६२ । सत्ताइस ओटा साइट 'ब्लक' । नेपाल ६(८): ४० ।
- भाट, भोजराज । २०६२ । कलम बोकेका गुरिल्ला । नेपाल ६(३): १८-१९ ।
- भाट, भोजराज । २०६२ । नोटबुक । नेपाल ६(१): ५६ ।
- भाट, भोजराज । २०६१ । बीस साइटहरू 'ब्लक' । नेपाल ५(२९): ३६ ।
- भाट, भोजराज । २०६१ । नोटबुक । नेपाल ५(३): ६ ।
- भाट, भोजराज । २०६१ । 'वन म्यान ब्याण्ड' देखि 'एम्बेडेड' पत्रकारसम्म । खबर: विचार र विश्लेषण ६(५): ८ ।
- भाट, भोजराज । २०६१ । बल्ल हामीले थवाङ यात्राको अनुमति पायौं । पत्रकारिता, वैशाख-असार, पृ. २६-२९ ।
- भाट, भोजराज । २०६० । प्रेस नै अमान्य भएपछि कसरी पत्रकारिता गर्ने ? पत्रकारिता, भदौ-कात्तिक, पृ. १६-१७ ।
- भाट, भोजराज । २०६० । सेन्सरसीपमा माओवादी इन्टरनेट । खबर: विचार र विश्लेषण ६(१): १२-१३ ।
- भुपाल, विष्णु । २०६१ । हतियारको नियन्त्रणमा प्रेस । खबर: विचार र विश्लेषण ६(३): १-३ ।
- महरा, कृष्णबहादुर । २०६१ । आगामी दिनमा यस्ता घटना हुन दिँदैनौं । काभ्रे पोष्ट, ३ असोज, पृ. २ ।
- महर्जन, राजेन्द्र । २०५८ । सङ्कटकालमा सत्ता र सञ्चारवीचको सम्बन्ध । स्पेसटाइम, २८ चैत, पृ. ४ ।
- मियाँ, रहमतुल्लाह । २०५८ । नेपाली पत्रकारिताको अवस्था र गन्तव्य । गोरखापत्र, १० पुस, पृ. ४ ।
- मिश्र, रविन्द्र । २०५८ । पत्रकारको अधिकार कति ? नेपाल २(१३): ९ ।
- मिश्र, विजयप्रसाद । २०६१ । पत्रकारिता पेसाको सुन्दरता ! कान्तिपुर, २८ भदौ, पृ. ७ ।
- मैनाली, गोपीनाथ । २०५८ । बदलिँदो परिप्रेक्ष्यमा सञ्चारक्षेत्रको भूमिका । राजधानी, ६ पुस, पृ. ७ ।
- योगी, भगिरथ र प्रदीप घिमिरे, सं. । सन् २००२ । प्रेस तथा अभिव्यक्ति स्वतन्त्रताको स्थिति: नेपाल प्रतिवेदन २००२ । काठमाडौँ: मानव अधिकार तथा प्रजातान्त्रिक अध्ययन केन्द्र (सेहुर्सेस) ।
- योगी, भगिरथ र प्रदीप घिमिरे, सं. । सन् २००१ । प्रेस तथा अभिव्यक्ति स्वतन्त्रताको स्थिति: नेपाल प्रतिवेदन २००१ । काठमाडौँ: मानव अधिकार तथा प्रजातान्त्रिक अध्ययन केन्द्र (सेहुर्सेस) ।
- राई, आनन्द पी । २०६२ । नेपाली प्रेस र प्रजातन्त्र । राजधानी, २३ जेठ, पृ. ५ ।
- राई, शाहीमान । २०६२ । राज्यको नियन्त्रणमा पत्रकारिता । कान्तिपुर, २८ फागुन, पृ. ७ ।
- राई, शाहीमान । २०६१ । पत्रकार, समाचार र टेलिफोन । कान्तिपुर, २५ पुस, पृ. ७ ।

- राई, शाहीमान । २०६१ । द्वन्द्वमा पत्रकारिता । कान्तिपुर, १६ असोज, पृ. ७ ।
- राउत, कालिदास । २०५८ । सरकारी प्रेस पास 'इन्भ्यालिड' किन ? हिन्दू, ११ माघ, पृ. ५ ।
- राउत, कालीदासबहादुर । २०५९ । राष्ट्रिय स्वार्थका अनुकूल सञ्चारको प्रयोग हुनुपर्दछ ।
हिमालय टाइम्स, ३ पुस, पृ. ४ ।
- राज, तेजप्रकृति । २०६२ । प्रेस स्वतन्त्रता र सरकारको भ्रम । राजधानी, १२ जेठ, पृ. ५ ।
- राठौर, हरिहरसिंह । २०६२ । नोटबुक । नेपाल ६(८): ५६ ।
- राठौर, हरिहरसिंह । २०६१ । नोटबुक । नेपाल ५(१८): ५६ ।
- राठौर, हरिहरसिंह । २०६१ । गोला-बारुदबीच पत्रकारिता: केही तीता प्रसङ्ग । नेपाल
५(४): २५-२६ ।
- राठौर, हरिहरसिंह । २०६१ । बन्दूकको मारमा कलम । नेपाल ५(२): २१ ।
- राठौर, हरिहरसिंह । २०६१ । क्रस फायरमा प्रेस । खबर: विचार र विश्लेषण ६(३): ५-७ ।
- राठौर, हरिहरसिंह । २०६१ । मनको क्यानभासमा सहकर्मी डेकेन्द्र । कान्तिपुर, ११ भदौ,
पृ. ७ ।
- राठौर, हरिहरसिंह । २०६१ । माओवादीको जनयुद्धमा प्रेसको सहयोग: सरकारी रवैयाले
नै सशस्त्र क्रान्ति निम्तिएको हो । जनधारणा, ३ भदौ, पृ. २/७ ।
- राणा, श्रीश । २०६२ । अध्यादेश अपूरो छ । विमर्श, ४ कात्तिक, पृ. ७ ।
- राणा, श्रीश । २०६० । राष्ट्रिय सङ्घटको बेलामा सञ्चार स्वतन्त्रता ! जनभावना, १६ चैत,
पृ. ३/७ ।
- रावल, जनक । २०५९ । जे देखें, सत्य सत्य त्यही लेखें । जनआस्था, १८ वैशाख, पृ. ७ ।
- रिजाल, विष्णु । २०६३ । शाही 'कू' को सेरोफेरोमा मिसन पत्रकारिता । स्मारिका प्रेस
चौतारी नेपाल । गगन विष्ट, सं., पृ. ६७-७२ । काठमाडौं: प्रेस चौतारी नेपाल ।
- रिजाल, सुदर्शन । २०६२ । चेपुवामा राप्तीको पत्रकारिता । कान्तिपुर, २० भदौ, पृ. ७ ।
- रिमाल, विष्णु । २०६२ । सञ्चारमाथि सरकारी हस्तक्षेप । पत्रकारिता, वैशाख, पृ. २६-३० ।
- रेग्मी, रामकृष्ण । २०६२ । प्रेसलाई शत्रु अङ्ग ठान्नु हुन्छ, र ! नेपाल समाचारपत्र, २२
कात्तिक, पृ. ४ ।
- रेग्मी, रामकृष्ण । २०६२ । प्रेस त छोडे तह लाग्छ, छेके पड्कन्छ । नेपाल समाचारपत्र,
१९ जेठ, पृ. ४ ।
- रेग्मी, रामकृष्ण । २०६१ । एफएम त स्वर हो, हाउगुजी किन ठान्नु ? नेपाल समाचारपत्र,
१८ फागुन, पृ. ४ ।
- रेग्मी, रामकृष्ण । २०५९ । प्रेसलाई सिक्कीले बेरेको मात्र हो, बाँधेको होइन ! पत्रकारिता,
जेठ-असार, पृ. ११-१२ ।
- रेग्मी, श्रीकान्त । २०५८ । पत्रकारिता जगत र सङ्घटकाल । नेपाल समाचारपत्र, १८
पुस, पृ. ४ ।
- रोकाया, दीपेन्द्र । २०५९ । लेखेकै आधारमा भोग्नु परेको पीडा । पत्रकारिता १(१): ७ ।

- लम्साल, हरि । २०६२ । सञ्चारमाध्यमलाई विकसित गर्न सञ्चार अध्यादेश । गोरखापत्र, २ कात्तिक, पृ. ४ ।
- लम्साल, हरि । २०६१ । द्वन्द्व व्यवस्थापनमा मध्यस्थकर्ताको रूपमा पत्रकारिता । पत्रकारिता, पुस, पृ. ४-६ ।
- लम्साल, हरि । २०६१ । माओवादीद्वारा पत्रकारको हत्या र राजधानी नाकाबन्दीले उब्जाएको प्रश्न । हिन्दू, १० भदौ, पृ. ४ ।
- लम्साल, हरि । २०६१ । नेपाली प्रेसको भूमिका र स्वतन्त्रता । नतिजाबोध ४(४): १०-११ ।
- लम्साल, होमप्रसाद । २०५९ । अपराधसंहिता: कलमको निब भाँच्ने तयारी । नेपाल जागरण, १६ मङ्सिर, पृ. ५ ।
- लामा, सङ्गीता । २०६२ । सङ्कटकालको नेपाली पत्रकारिता । अप्रकाशित प्रतिवेदन, खोज पत्रकारिता केन्द्र, ललितपुर ।
- लामिछाने, रघुनाथ । २०६१ । सूचनामा प्रहार । कान्तिपुर, २१ असोज, पृ. ७ ।
- लुईटेल, गुणराज । २०६२ । स्वतन्त्रता खोसिएको एकवर्ष । पत्रकारिता, माघ, पृ. १-३ ।
- लुईटेल, गुणराज । २०६२ । सञ्चारप्रतिको राज्यको वक्रदृष्टि । कान्तिपुर, १४ मङ्सिर, पृ. ७ ।
- लुईटेल, गुणराज । २०६२ । समाचारका लागि सङ्घर्ष । कान्तिपुर, १५ कात्तिक, पृ. ७ ।
- लुईटेल, गुणराज । २०६२ । जिम्बावे र नेपाली प्रेस । कान्तिपुर, ८ कात्तिक, पृ. ७ ।
- लुईटेल, गुणराज । २०६२ । अध्यादेशबाट आन्दोलित प्रेस । कान्तिपुर, १ कात्तिक, पृ. ७ ।
- लुईटेल, गुणराज । २०६२ । आवाज खोसिएका आवाज । कान्तिपुर, १७ जेठ, पृ. ६ ।
- लुईटेल, गुणराज । २०६१ । सञ्चारमन्त्री र सही सूचना । कान्तिपुर, ३० चैत, पृ. ७ ।
- लुईटेल, गुणराज । २०६१ । डेकेन्द्रको हत्यापछिको प्रेस । कान्तिपुर, ८ भदौ, पृ. ७ ।
- लुईटेल, गुणराज । २०५९ । माओवादी र प्रेस: उत्सुकता र भयको सम्बन्ध । मिडियाको अन्तर्वस्तु: विविध विश्लेषण । प्रत्यूष वन्त, रमेश पराजुली र रमा पराजुली, सं., पृ. ३९-४८ । काठमाडौं: मार्टिन चौतारी/सामाजिक विकास तथा अनुसन्धान केन्द्र ।
- लुईटेल, गुणराज । २०५८ । हुकुमी शैली, तर कसको ? कान्तिपुर, १० पुस, पृ. ७ ।
- लुईटेल, घमराज । २०६१ । एफएम रेडियोमाथि सौतेनी व्यवहार । कान्तिपुर, २७ चैत, पृ. ७ ।
- लुईटेल, हरिगोविन्द । २०५९ । पत्रकारको छवि । राजधानी, १ जेठ, पृ. ७ ।
- लुईटेल, हरिगोविन्द । २०५९ । मेनार्डले देउवालाई लेखेको पत्र । राजधानी, २५ वैशाख, पृ. ७ ।
- लेखक, रमेश । २०६३ । शाही शासन र सञ्चार । शाही शासनको एक वर्ष, पृ. १०३-१२५ । काठमाडौं: गणेशमान सिंह अध्ययन प्रतिष्ठान ।
- लेखक, रमेश । २०६३ । सञ्चार दयनीय अवस्थामा । शाही शासनको एक वर्ष, पृ. २६९-२७० । काठमाडौं: गणेशमान सिंह अध्ययन प्रतिष्ठान ।

- वर्कम्यान, ब्राड । २०६१ । माओवादी डाक्टरले मेरो ज्यान जोगाए । पत्रकारिता, वैशाख-असार, पृ. ३०-३३ ।
- वर्तमान, गोविन्द । २०५९ । सञ्चार जगतको त्रासदी । राजधानी, २८ असार, पृ. ७ ।
- वर्तमान, गोविन्द । २०५८ । अपारदर्शिताको विपक्षमा । राजधानी, १६ चैत, पृ. ७ ।
- वस्ती, शरच्चन्द्र । २०६१ । पत्रकारिता 'मिसन' कि व्यवसायिकता ? कान्तिपुर, १३ वैशाख, पृ. ६ ।
- वाग्ले, ईश्वरी । २०५८ । प्रेस जगतले चासो राख्नुपर्ने विषय । जनधारणा, २३ फागुन, पृ. ६ ।
- वाग्ले, कुलचन्द्र । २०६० । सूचनाको हकसम्बन्धी अध्यादेश । गोरखापत्र, २२ भदौ, पृ. ५ ।
- वाग्ले, गेजा शर्मा । २०६२ । सुशासन र प्रेस स्वतन्त्रताको नेपाली नमूना । नेपाल समाचारपत्र, १६ कात्तिक, पृ. ४ ।
- वाग्ले, गेजा शर्मा । २०६१ । सङ्घटकालमा प्रेस सेन्सरसीप । नेपाल समाचारपत्र, ३ चैत, पृ. ४ ।
- वाग्ले, जीवन्त । २०६१ । सशस्त्र द्वन्द्वको मारमा पत्रकार । प्राची, असोज, पृ. ३५-३६ ।
- वारेन, क्रिस्टोफर । २०६१ । नेपाली मिडियामाथि खतरा । नेपाल ५(१०): ३६ ।
- विकल, रमेश । २०६१ । प्रेस र अभिव्यक्ति स्वतन्त्रता: सीमा कुन ? गोरखापत्र, २१ चैत, पृ. ४ ।
- विद्रोही, युवराज । २०६२ । प्रेस स्वतन्त्रताको आन्दोलन र तित्त वर्तमान । गोरखापत्र, १७ असोज, पृ. ४ ।
- विद्रोही, युवराज । २०६२ । प्रेस स्वतन्त्रताको आन्दोलन र तित्त वर्तमान । राजधानी, ६ असोज, पृ. ४ ।
- विरही, टिबी । २०५८ । सङ्घटकालमा पत्रकारिता । छलफल, ५ फागुन, पृ. ६ ।
- विरही, हरिहर । २०६२ । अध्यादेशको दुराशय र भ्रम पार्न प्रयास । हिमालय टाइम्स, ६ कात्तिक, पृ. ४ ।
- विरही, हरिहर । २०६२ । कालरात्रीको सम्झना । पत्रकारिता, वैशाख, पृ. ६-७ ।
- विरही, हरिहर । २०६० । माफी, व्यापार र नेपाली प्रेस । खबर: विचार र विश्लेषण ५(५): ७-८ ।
- विरही, हरिहर । २०५९ । प्रेस स्वतन्त्रता, उपयोगिता र अग्निपरीक्षा । असन वजार, ११ जेठ, पृ. २ ।
- विरही, हरिहर । २०५८ । पत्रकारलाई पुलिसले पक्रने, वयानचाहिँ सेनाले लिने किन ? साँघु, २० फागुन, पृ. ६ ।
- विश्वकर्मा, बाबुराम । २०६१ । पत्रकारको कालो सूची । खबर: विचार र विश्लेषण ६(३): ४ ।
- विष्ट, अर्जुन । २०६१ । द्वन्द्वपीडित पत्रकारलाई राहत कार्यक्रम । नेपाल समाचारपत्र, १ पुस, पृ. ४ ।

विष्ट, महेन्द्र । २०६२ । नेपाली मिडिया आन्दोलनको आवश्यकता र प्राथमिकता । नेपालमा प्रेस स्वतन्त्रताका लागि राष्ट्रिय/अन्तर्राष्ट्रिय मिडिया मिसनद्वारा काठमाडौंमा आयोजित राष्ट्रिय सम्मेलनमा प्रस्तुत कार्यपत्र, २२ पुस ।

विष्ट, महेन्द्र । २०६२ । मर्यादा सिकने कि सिकाउने । नेपाल समाचारपत्र, १० कात्तिक, पृ. ४ ।

विष्ट, महेन्द्र । २०६२ । पत्रकारको मृत्युमा राज्यको संवेदनहीनता । नेपाल समाचारपत्र, २४ असोज, पृ. ४ ।

विष्ट, महेन्द्र । २०६२ । पत्रकार, आन्दोलन र राजनीति । नेपाल समाचारपत्र, २ असार, पृ. ४ ।

विष्ट, महेन्द्र । २०६१ । नयाँ सङ्घर्षमा नेपाली प्रेस । नेपाल समाचारपत्र, १८ चैत, पृ. ४ ।

विष्ट, महेन्द्र । २०६१ । सही लेख्नु ठिक कि नलेख्नु ! नेपाल समाचारपत्र, २९ माघ, पृ. ४ ।

विष्ट, महेन्द्र । २०६१ । सशस्त्र द्वन्द्व, महिला र सञ्चार । सञ्चारिका समूहद्वारा 'महिलाहरूमा हिंसात्मक द्वन्द्वको प्रभाव र नीति निर्माणकर्ता तथा सञ्चारमाध्यमको भूमिका' विषयक काठमाडौंमा आयोजित राष्ट्रिय सम्मेलनमा प्रस्तुत कार्यपत्र, १३ मङ्सिर ।

विष्ट, महेन्द्र । २०६१ । जोखिममा नेपाली पत्रकारिता । पत्रकारिता, साउन-भदौ, पृ. १३-१८ ।

विष्ट, महेन्द्र । २०६१ । प्रेस स्वतन्त्रता धड्कन हो, प्रजातन्त्र मुटु । नेपाल समाचारपत्र, ४ वैशाख, पृ. ५ ।

विष्ट, महेन्द्र । २०६१ । द्वन्द्वमा प्रेस स्वतन्त्रता । पत्रकारिता, वैशाख-असार, पृ. ५-१२ ।

विष्ट, महेन्द्र । २०६० । ऊ हिलोमा फुलेको कमल थियो । पत्रकारिता, मङ्सिर-पुस, पृ. २५-२६ ।

विष्ट, महेन्द्र । २०६० । बम र बन्दूकको युद्ध: कलममाथि आक्रमण । पत्रकारिता, भदौ-कात्तिक, पृ. १३-१४ ।

विष्ट, महेन्द्र । २०६० । नेपालीको अवस्थाप्रति विदेशी पत्रकारको चासो । पत्रकारिता, वैशाख-जेठ, पृ. १२-१३ ।

विष्ट, महेन्द्र, सं. । २०६० । सङ्घटकालमा नेपाली प्रेस । काठमाडौं: नेपाल पत्रकार महासङ्घ ।

विष्ट, महेन्द्र । २०५९ । सङ्घटकालको भुमरीमा प्रेसलाई हेर्दा । पत्रकारिता, भदौ-मङ्सिर, पृ. ७-११ ।

विष्ट, महेन्द्र । २०५९ । पत्रकारहरूको सङ्घर्ष: अल्टिमेटमदेखि अनुशासन । पत्रकारिता, जेठ-असार, पृ. १९ ।

विष्ट, महेन्द्र । २०५९ । प्रेस स्वतन्त्रता खोसिएको वर्ष । नेपाल समाचारपत्र, १ वैशाख, पृ. ६ ।

विष्ट, महेन्द्र । २०५८ । सङ्घटकालको नेपाली प्रेस: संयम कि समर्पण ? नेपाल समाचारपत्र, २३ मङ्सिर, पृ. ४ ।

विष्ट, हेमवहादुर । २०६२ । वर्तमान मिडिया आन्दोलनले सम्बोधन गर्न नसकेका पक्षहरू, सवल तथा दुर्बल पक्षहरूको विश्लेषण । नेपाली मिडिया आन्दोलनको

भावी दिशा विषयक नेपालको प्रेस स्वतन्त्रताका लागि राष्ट्रिय/अन्तर्राष्ट्रिय एडभोकेसी मिसनद्वारा काठमाडौंमा आयोजित राष्ट्रिय सम्मेलनमा प्रस्तुत कार्यपत्र, २२ पुस । विष्ट, हेमबहादुर र विनयकुमार कसजू, सं. । २०६२ । *सशस्त्र द्वन्द्वमा समाचार सङ्कलन: नेपाली पत्रकारहरूको अनुभव* । काठमाडौं: मिडिया सर्भिसेज इन्टरनेशनल (एमएसआई) ।

शर्मा, ओम । २०६३ । मुक्तक्षेत्रमा ओढार पत्रकारिता । *नेपाल* ६(३९): ४३ ।

शर्मा, ओम । २०६३ । भूमिगत पत्रकारिताका दिनहरू: लडाइँका समाचार लेखेर कलम भन् तीखो बनायो । *पत्रकारिता*, असार, पृ. ४ ।

शर्मा, नारायणप्रसाद । २०६१ । द्वन्द्व समाधानमा पत्रकारको भूमिका । *पत्रकारिता*, साउन-भदौ, पृ. ४०-४२ ।

शर्मा, यज्ञप्रसाद । २०६१ । द्वन्द्वको बेलाको प्रेस र जनअपेक्षा । चौथो अङ्क स्मारिका । शिवप्रसाद कार्की, डिल्ली पोखरेल, विजय खतिवडा र माधव अधिकारी, सं., पृ. ५-६ । विराटनगर: नेपाल पत्रकार महासङ्घ, मोरङ शाखा ।

शर्मा, सुनील । २०५९ । गोपाल बुढाथोकीको पक्राउ र मेरो छटपटी । साँझ ९ वैशाख, पृ. ४ ।

शाह, दिनेशजङ्ग । २०६२ । नोटबुक । *नेपाल* ६(२६): ५६ ।

शिवाकोटी, गोपाल 'चिन्तन' । २०६२ । सञ्चार अध्यादेश र अन्तर्राष्ट्रिय कानून । *कान्तिपुर*, १३ कात्तिक, पृ. ६ ।

श्री ५ को सरकार । २०६२ । सञ्चारसम्बन्धी केही नेपाल ऐनलाई संशोधन गर्न बनेको अध्यादेश । *नेपाल राजपत्र* ५५(४०), २३ असार ।

श्रीखनाल, अनन्तयात्री । २०५८ । अबदेखि सिंहदरबार जाँदै जाँदिन लौजा । *कान्तिपुर*, २ माघ, पृ. ६ ।

श्रेष्ठ, उमेश । २०६२ । वैकल्पिक पत्रकारिता: ब्लग । *हिमाल* १५(१९): ३०-३१ ।

श्रेष्ठ, किशोर । २०६२ । फेरि सेन्सरसीप । *माघ १९ को महाभारत*, पृ. ७३ । काठमाडौं: आस्था प्रकाशन प्रा.लि. ।

श्रेष्ठ, किशोर । २०६२ । सुरक्षाकर्मीको हातमा सञ्चारको सूची: पत्रकारको प्राणान्त । *माघ १९ को महाभारत*, पृ. ७६-७७ । काठमाडौं: आस्था प्रकाशन प्रा.लि. ।

श्रेष्ठ, हिरण्यलाल । २०६१ । विश्व प्रेस स्वतन्त्रता दिवस र नेपाल । *नेपाल समाचारपत्र*, २१ वैशाख, पृ. ४ ।

सङ्ग्रौला, खगेन्द्र । २०६२ । लेखक, आत्मसेन्सरसीप र भ्रमहरू । *रूपान्तरण* १: १२९-१४० ।

सङ्ग्रौला, खगेन्द्र । २०६२ । पुरानो प्लास्टिक, कवाडी फलाम र गोरखापत्र । *विमर्श*, २१ फागुन, पृ. ७ ।

सङ्ग्रौला, खगेन्द्र । २०६२ । जाती प्रवक्ता, जङ्गी पत्रकार र रुञ्चे चाटुकार । *कान्तिपुर*, १५ भदौ, पृ. ७ ।

सङ्ग्रौला, खगेन्द्र । २०६२ । सूचना, मकरतन्त्र र मूत्रमार्ग । *कान्तिपुर*, ११ जेठ, पृ. ७ ।

सङ्ग्रौला, खगेन्द्र । २०६१ । हावामाथि प्रतिबन्ध लाउनु र हावा खुकुलिनु । *कान्तिपुर*, ९ भदौ, पृ. ७ ।

सङ्ग्रौला, खगेन्द्र । २०६१ । विलासवीर, दमनवीर र वीर सञ्चारकर्मीहरू । *पत्रकारिता*, वैशाख-असार, पृ. २१-२२ ।

सङ्ग्रौला, खगेन्द्र । २०६० । पत्रकारको हलाहल र जुद्धको नियम । *हिमाल* १३(११): २० । समय । २०६२ । 'प्रोपोगान्डा' पत्रकारिताको पक्षधर सरकार (सम्पादकीय) । २(८३): ५ ।

समय । २०६२ । सरकारको पराजित मानसिकता (सम्पादकीय) । २(७८): ५ ।

समय । २०६२ । पत्रकारमाथि दमन जारी । २(६९): ३३ ।

समय । २०६२ । विवेक, विचार र स्वतन्त्रताविरुद्धको षड्यन्त्र (सम्पादकीय) । २(५८): ५ ।

समय । २०६१ । अर्का पत्रकार मारिए । १(४९): २७ ।

समय । २०६१ । विभाजित र कमजोर मुलुक (सम्पादकीय) । १(४२): ५ ।

समय । २०६१ । माओवादीको अपर्याप्त अभिव्यक्ति (सम्पादकीय) । १(२०): ५ ।

समय । २०६१ । माओवादीद्वारा अमानवीयताको पराकाष्ठा । १(१९): ५७-५८ ।

समय । २०६१ । हत्याले विचार मार्न सक्दैन (सम्पादकीय) । १(१९): ५ ।

सापकोटा, भीमसेन । २०६० । पर्वतारोहणको खबरमा मन्त्रालयको 'सेन्सरसीप' । *नेपाल समाचारपत्र*, ११ जेठ, पृ. ४ ।

सापकोटा, रेवती । २०६१ । के र कति समाचार लेखौं ? *राजधानी*, २६ फागुन, पृ. ४ ।

साफ्मा नेपाल च्याप्टर । २०६१ । *प्रेस स्वतन्त्रता र सञ्चार कानून* । काठमाडौं: दक्षिण एसियाली स्वतन्त्र पत्रकार सङ्गठन (साफ्मा), नेपाल च्याप्टर ।

सिंजाली, याम । २०५९ । कन्दरामा मारिए गाउँले पत्रकार । *हाम्रो जलजला* १(१): २१ ।

सिंह, केदारमान । २०६१ । सञ्चारमाध्यमसँग सहकार्य आवश्यकता । *विमर्श*, १० फागुन, पृ. ७ ।

सिंह, शङ्करमान । २०६२ । प्रेस शान्ति विरोधी हुँदैन । *कान्तिपुर*, १५ जेठ, पृ. ६ ।

सुवेदी, अभि । २०६२ । सञ्चार, अन्तिम नाटक र हमला । *नेपाल* ६(१३): ४७ ।

सुवेदी, विष्णु । २०६० । विद्यार्थीहरूमाथिको अभियोग र पत्रकार गिरफ्तार प्रसङ्ग । *गतिविधि*, १२ पुस, पृ. ४ ।

सुवेदी, नवराज । २०६३ । सञ्चारमाथिको नग्न आक्रमणविरुद्ध स्वतन्त्रताका लागि सङ्घर्ष । *जनआन्दोलन, संविधानसभा र गणतन्त्र*, पृ. ६८-७१ । काठमाडौं: अक्षर प्रकाशक नेटवर्क प्रा. लि ।

सुवेदी, दुर्गा । २०६२ । प्रेस र प्रजातन्त्र, युद्ध र आपतकाल । *समय* २(५७): ३२ ।

सुवेदी, सूर्य । २०६२ । अध्यादेशको खारेजी र आमनिर्वाचनका सर्त । *नेपाल* ६(१३): १६-१७ ।

सेढाई, कृष्ण । २०५९ । राष्ट्रप्रति सञ्चारमाध्यमको जिम्मेवारिता । *श्री रूपरेखा*, १४ माघ, पृ. ४ ।

सौरभ । २०५९ । प्रेस स्वतन्त्रता कि फ्राड्केस्टाइन निर्माण ? *राजधानी*, २६ मङ्सिर, पृ. ६ ।

- स्मिथ, फ्र्याङ्क । २०६२ । गलत सन्देश । कान्तिपुर, २० असार, पृ. ७ ।
स्वॉर, मनमोहन । २०६१ । मनोवैज्ञानिक त्रासमा सुदूरपश्चिमको पत्रकारिता । खबर:
विचार र विश्लेषण ६(३): ८-१० ।
हिमाल । २०६२ । रेडियोमाथि अर्को हमला । १५(१६): २१ ।
हिमाल । २०६२ । अग्राह्य अध्यादेश । १५(१४): ६ ।
हिमाल । २०६२ । असंवैधानिक आदेश फिर्ता लिनुपर्छ (सम्पादकीय) । १५(४): ४ ।
हिमाल । २०६१ । महासङ्घ अदालतमा । १४(२१): २५ ।
हिमाल । २०६० । एफएम रेडियोमा रक्षाको हस्तक्षेप । १३(१९): ३१ ।
हिमाल । २०६० । माओवादी र राज्य: दुवै पत्रकारविरुद्ध । १३(११): २२-२३ ।
हिमाल । २०५९ । बेपत्ता: अक्षम्य अपराध (सम्पादकीय) । १२(६): ४ ।
हिमाल । २०५८ । निशस्त्रलाई छोड (सम्पादकीय) । ११(२४): ४ ।

- Adhikari, Aditya, Manoj Shrestha, Ninnama Rai, Sabina Shrestha and Satish Jung Shahi. 2005. Press under Stress: The Nepali Press in the First Month after the Royal Takeover. Unpublished report, Immersion Course on Contemporary Social Issues, 9th batch, Social Science Baha.
- Adhikari, Bipin. 2001. Freedom of the Press in Nepal: Whose freedom is it? *Free Expression*, May, pp. 11-14.
- Adhikari, Dhruva H. 2003. Media: Press, Power and Pressure. In *Nepal Tomorrow: Voices and Visions*. D.B. Gurung, ed., pp. 555-607. Kathmandu: Koseli Prakashan.
- Adhikary, Dhurba. 2005. Press Under Pressure. *The Kathmandu Post*, 9 July, p. 4.
- Alam, Imtiaz. 2005. SAFMA Fact-Finding Mission Report on Nepal. Available at <http://www.hrsolidarity.net/mainfile.php/2004vol14no05/2372/>. Accessed on 18 August 2006.
- Article 19. 2006. International Organizations Condemn a Year of Repression of Press Freedoms and Freedom of Expression in Nepal. Available at <http://www.article19.org/pdfs/press/03.02.06.-one-year-on-nepal-statement.pdf>. Accessed on 17 August 2006.
- Article 19. 2005. Memorandum on the Ordinance Amending Some of the Nepal Acts Relating to the Media, 2062 (2005). Available at <http://www.article19.org/pdfs/publications/nepal-muzzling-the-media.pdf>. Accessed on 17 August 2006.
- Article 19. 2004. Memorandum on Nepal's Draft Public Information Act. Available at <http://www.article19.org/docimages/1709.doc>. Accessed on 7 September 2006.

- Article 19. 2001. Global Trends on the Right to Information: A Survey of South Asia. Available at www.article19.org/pdfs/publications/south-asia-foi-survey.pdf. Accessed on 18 August 2006.
- Article 19 and others. 2005. The Defense of Press Freedom of Expression in Nepal. Available at <http://www.article19.org/pdfs/publications/nepal-international-mission-s-report-august-19.pdf>. Accessed on 17 August 2006.
- Aryal, Kundan. 2003. Media in Peace Initiation. *Space Time Today*, 16 January, p. 4.
- Asia Pacific Human Rights Network (APHRN). 2004. Nepal: The Terrorist and Disruptive Activities (Control and Punishment) Act, 2002. Available at http://www.asiapacificforum.net/jurists/terrorism/aphrn_nepal.pdf. Accessed on 17 August 2006.
- Asian Media Information and Communication Centre (AMIC). 2004. AMIC-FES Seminar on Media and Conflict Reporting Facing Conflict Reporting in Asia Taj Samudra Hotel, Colombo, 8-9 December 2004. Available at <http://www.fesspore.org/pdf/Media/8-9%20Dec.pdf#search=%22Nepali%20Media%20in%20Conflict%22>. Accessed on 7 September 2006.
- Baral, Ajit. 2004. Angry Press. *Nation* 1(19): 19-20.
- Bhattarai, Binod. 2005. Censored: Nepal's Press Under King Gyanendra's Regime. *Studies in Nepali History and Society* 10(2): 359-402.
- Bhattarai, Binod. 2004. *Nepali Press under Emergency: A Survey of the First Six Months*. Lalitpur: Himal Books.
- Bista, Puran P. 2003. State, Press and Liberty. In *Nepal Tomorrow: Voice and Vision*. D.B. Gurung, ed., pp. 608-622. Kathmandu: Koseli Prakashan.
- CEHURDES. 2000. *Status of Press Freedom and Freedom of Expression in Nepal 2000*. Kathmandu: Center for Human Rights and Democratic Studies (CEHURDES).
- Chandra, Pratyoush and Bela. 2006. Ambush Journalism on Nepal. Available at <http://www.Zmag.org/content/Showarticle.cfm?SectionID=32&Item=10720>. Accessed on 1 August 2006.
- Chapagain, Kiran. 2002. Looking at a Press Conference through Journalist's Eyes. *The Kathmandu Post*, 17 March, p. 3.
- Chhetri, Purbas. 2006. RNA to Go on Air. *The Rising Nepal*, 31 March, p. 4.
- Committee to Protect Journalists (CPJ). 2004. Attacks on the Press 2003—Documented cases from Asia for 2003: Nepal. Available at <http://www/cpj.org/attacks03/asia03/nepal.html>. Accessed on 1 August 2006.

- Committee to Protect Journalists (CPJ). 2004. Nepal. Available at <http://www.cpj.org/attacks04/asia04/nepal.html>. Accessed on 11 September 2006.
- Dahal, Taranatha. 2006. Struggle for Free Press. *The Kathmandu Post*, 21 March, p. 4
- Dahal, Taranath. 2005. Nepali Media after February 1: Some Tendencies. Available at <http://66.116.151.85/?p=1245> (from INSN). Accessed on 17 September 2006.
- Dahal, Taranath. 2004. Crisis in Nepali Press. *The Kathmandu Post*, 25 February, p. 4.
- Dahal, Taranath. 2060 B.S. Press Freedom at a Critical Turn. *Patrakarita*, Mangsir-Poush, pp. 33-36.
- Dahal, Taranath and Mackenzie Allison. 2006. A Glimmer of Hope Shines on Nepal's Oppressed Media. *Global Journalist Magazine* (Second quarter), Available at <http://www.globaljournalist.org/magazine/2006-2/glimmer.html>. Accessed on 18 August 2006.
- Dhakal, Sanjaya. 2004. Nepal's Insurgency Drives Journalists from Homes. *One World Spain*, 18 March. Available at <http://es.oneworld.net/article/view/81869/1/>. Accessed on 18 August 2006.
- Dhakal, Sanjaya. 2004. Press Freedom: Walking a Tightrope. *Spotlight*, 7 May, pp. 14-15.
- Dhungel, Binod. 2061 B.S. Journalists in Nepal: Under Harsh Risk. *Patrakarita*, Kattik-Mangsir, pp. 38-44.
- Dixit, Kunda. 2005. Press Under Pressure. *Nepali Times*, 28 October, p. 1.
- FNJ. 2004. State of Journalists, Media and Press Freedom in Nepal (A Situation Assessment of the Post-Ceasefire Conflict). Unpublished report, Federation of Nepalese Journalists (FNJ).
- Freedom House. 2004. Nepal (2004). Available at <http://www.freedomhouse.org/template.cfm?page=16&year=2004&country=2994>. Accessed on 17 August 2006.
- Freedom House. 2003. Nepal (2003). Available at <http://www.freedomhouse.org/template.cfm?page=16&year=2003&country=452>. Accessed on 17 August 2006.
- Freedom House. 2002. Nepal (2002). Available at <http://www.freedomhouse.org/template.cfm?page=16&year=2002&country=1805>. Accessed on 17 August 2006.
- Gautam, Shobha. 2004. Armed Conflict in Nepal and Nepali Press. Paper presented at a Seminar on "Democracy, Conflict and Press Freedom" organized by the Editors' Society of Nepal (ESON) in Cooperation with FES Nepal, Kathmandu, 28 March.

- Ghimire, Yubraj. 2005. Nepal: Critical Reflections. In *SAARC Journalists Summit-II Journalists Beyond Frontiers Nov. 10-11, 2005 Dhaka*. pp. 72-74. Lahore: South Asian Free Media Association (SAFMA).
- Glaser, Mark. 2005. Nepalese Bloggers, Journalists Defy Media Clampdown by King. Available at <http://www.ojr.org/ojr/stories/050223glaser/>. Accessed on 11 September 2006.
- Gurung, Hasta. 2004. "Please Tell the World About Our Suffering." *Nepali Times*, 9 July, p. 17.
- Heming, Julia. 2005. Kunda Dixit on Resisting Press Censorship in Nepal. Available at http://www.cjrdaily.org/the_water_cooler/kunda_dixit_on_resisting_press.php. Accessed on 18 August 2006.
- Hutt, Michael. 2006. Things That Should Not Be Said: Censorship and Self-Censorship in the Nepali Press Media, 2001-02. *The Journal of Asian Studies* 65(2): 361-392.
- IHRICON. 2003. *Children in Armed Conflict in Nepalese Print Media: A Media Monitoring Report (2001 to 2003)*. Kathmandu: Institute of Human Rights Communication Nepal (IHRICON).
- Institute for Media, Policy and Civil Society (IMPACS). 2003. Conflict Conscious News Management in Nepal's Peace Process: Lessons from Sri Lanka. Available at http://www.impacs.org/index.cfm?group_ID=2839. Accessed on 17 August 2006.
- International Commission of Jurists' Centre for the Independence of Judges and Lawyers (ICJ/CIJL). 2003. Human Rights and Administration of Justice: Obligations Unfulfilled. Fact-Finding Mission to Nepal. Available at http://www.icj.org/news.php3?id_article=2950&lang=en. Accessed on 17 August 2006.
- International Commission of Jurists (ICJ). 2005. Power to Silence: Nepal's New Ordinance. Available at http://www.icj.org/IMG/pdf/ICJ_Report_Ordinance.pdf. Accessed on 17 August 2006.
- International Federation of Journalists (IFJ). 2006. Nepal One Year On: Censorship, Crackdown and Courage. In *IFJ report on the situation in Nepal one year after the February, 2005 Royal Coup*. Strawberry Hills: IFJ.
- International Federation of Journalists (IFJ). 2005. Nepal: Suspended Rights and Political Conflict Threaten Independent Media. In *Courage and Censorship: Journalist and Press Freedom in South Asia 2004-2005*, pp. 15-17. Brussels: IFJ.
- International Federation of Journalists (IFJ). 2005. Nepal: Coups, Kings and Censorship. Available at <http://www.ifj.org/gifs/Nepal%20coups%20kings%20and%20censorship.pdf>. Accessed on 17 August 2006.

- International Federation of Journalists (IFJ). 2005. Nepal Capsule Report: Desperate Times in Nepal as Press Freedom Comes Under Siege. Available at <http://www.ifj.org/default.asp?index=3323&Language=EN>. Accessed on 11 September 2006.
- International Federation of Journalists (IFJ). 2005. IFJ Nepal Capsule Report: Harassment, Arrests and Censorship - All Daily Occurrences for Nepali Journalists. Available at <http://www.ifj.org/default.asp?index=3032&Language=EN>. Accessed on 11 September 2006.
- International Federation of Journalists (IFJ). 2004. The Story Behind the News: Journalists and Press Freedom in South Asia. (Second Annual IFJ Press Freedom Report for South Asia 2003-4). Available at www.ifj-asia.org/files/sa_sapress_freedomreport2003-2004.pdf. Accessed on 11 September 2006.
- International Federation of Journalists (IFJ). 2003. Media Emergency: Nepal's Darkest Hour. In *Pressing Times: Media Under Fire*, pp. 14-15. Brussels: International Federation of Journalists (IFJ).
- International Federation of Journalists (IFJ). 2002. Safety Training Nepal. Available at <http://www.ifj.org/default.asp?index=297&Language=EN>. Accessed on 11 September 2006.
- International Media Support (IMS). 2002. Nepal: Media in Emergency Mission Report. Available at <http://www.i-m-s.dk/media/pdf/Nepal-Media%20in%20emergency-report.pdf>. Accessed on 11 September 2006.
- IMS. 2005. International Press Freedom and Freedom of Expression Mission to Nepal. Available at http://www.ifj-asia.org/files/final_mission_statement.pdf. Accessed on 17 August 2006.
- International Press Institute (IPI). 2005. Nepal: 2005 World Press Freedom Review. Available at http://www.freemedia.at/cms/ipi/freedom_detail.html?country=/KW0001/KW0005/KW0126/&year=2005. Accessed on 11 September 2006.
- International Press Institute (IPI). 2005. Nepal. Available at http://service.cms.apa.at/cms/ipi/freedom_detail.html?country=/KW0001/KW0005/KW0126/&year=2005. Accessed on 17 August 2006.
- International Press Institute (IPI). 2004. Nepal. Available at http://service.cms.apa.at/cms/ipi/freedom_detail.html?country=/KW0001/KW0005/KW0126/&year=2004. Accessed on 17 August 2006.
- International Press Institute (IPI). 2003. Nepal: World Press Freedom Review. Available at http://www.freemedia.at/cms/ipi/freedom_detail.html?country=/KW0001/KW0005/KW0126/&year=2003. Accessed on 11 September 2006.

- International Press Institute (IPI). 2002. Nepal: World Press Freedom Review. Available at http://www.freemedia.at/cms/ipi/freedom_detail.html?country=/KW0001/KW0005/KW0126/&year=2002. Accessed on 11 September 2006.
- International Press Institute (IPI). 2001. Nepal: World Press Freedom Review. Available at http://www.freemedia.at/cms/ipi/freedom_detail.html?country=/KW0001/KW0005/KW0126/&year=2001. Accessed on 11 September 2006.
- Jayshi, Damakant. 2005. Case for Free Press. *The Kathmandu Post*, 14 March, p. 4.
- Kafle, Chiranjibi, ed. 2003. *Nepali Press during State of Emergency*. Kathmandu: Federation of Nepalese Journalists (FNJ).
- Kafle, Chiranjibi and Pradip Ghimire, eds. 2006. *State of Media Freedom: Nepal Report 2002*. Kathmandu: Freedom Forum.
- KC, Prakash. 2001. Fight Against Terrorism: Media Can Play Vital Role. *The Kathmandu Post*, 30 November, p. 4.
- Khanal, Gopal. 2005. Nepal: Access to Information. In *SAARC Journalists Summit-II Journalists Beyond Frontiers Nov. 10-11, 2005 Dhaka*, pp. 94-98. Lahore: South Asian Free Media Association (SAFMA).
- Khadka, Navin Singh. 2004. Gag. *Nepali Times*, 23 April, p. 1.
- Khanal, Ishwar. 2004. Scribe's 8-month-long Ordeal in Army Custody. *The Himalayan Times*, 24 July, p. 1.
- Kharel, P. 2005. Emergency Experience. *The Kathmandu Post*, 28 March, p. 4.
- Kharel, P. 2005. Bumpy Road for Media. *The Kathmandu Post*, 14 March, p. 4.
- Khatry, R. B. 2005. Nepalese Media at War with the State. Available at <http://towardfreedom.com/home/content/view/675/65/>. Accessed on 11 September 2006.
- Krogh, Torben. 2002. *Nepal: Media in Emergency*. Copenhagen: International Media Support (IMS).
- Lak, Daniel. 2005. A Country Silenced: Nepal After the Coup. Available at http://www.cpj.org/Briefings/2005/nepal_05/nepal_05_main.htm. Accessed on 11 September 2006.
- Lak, Daniel. 2001. Via Media. *Nepali Times*, 14 December, p. 4.
- Lim, Vincent. 2006. The Fight for Democracy and Press Freedom in Nepal. Available at <http://www.asiamedia.ucla.edu/nepal>. Accessed on 11 September 2006.
- Lim, Vincent. 2006. Blogging for Democracy in Nepal. Available at <http://www.asiamedia.ucla.edu/article.asp?parentid=43000>. Accessed on 11 September 2006.

- Lim, Vincent. 2006. New Ordinance Rouses the Nepalese Media. Available at www.asiamedia.ucla.edu/article.asp?parentid=32366. Accessed on 11 September 2006.
- Lim, Vincent. 2005. Media Timeline since the Coup. Available at <http://www.asiamedia.ucla.edu/article.asp?parentid=27351>. Accessed on 11 September 2006.
- Lim, Vincent. 2005. Nepal: Government blocks Access to Websites with Content about Maoists. Available at <http://www.asiamedia.ucla.edu/article.asp?parentid=30692>. Accessed on 11 September 2006.
- Lim, Vincent. 2005. Nepal: Plight of a Country and Its Journalists still on People's Minds. Available at <http://www.asiamedia.ucla.edu/article.asp?parentid=26333>. Accessed on 11 September 2006.
- Lim, Vincent. 2005. Nepal: Journalists Make Their Case Against the New Press Law. Available at <http://www.asiamedia.ucla.edu/article.asp?parentid=25676>. Accessed on 11 September 2006.
- Lim, Vincent. 2005. Nepal: Supreme Court Ruling Fails to Allay the Fears of FM radio Stations. Available at <http://www.asiamedia.ucla.edu/article.asp?parentid=26333>. Accessed on 11 September 2006.
- Lloyd, Fiona and Howard Ross. n.d. *Gender, Conflict and Journalism: Voices from South Asia*. Paris: UNESCO.
- Luitel, Guna Raj. 2005. Ban on FM Radio Newscasts Decreases the Media's Reach. Available at <http://www.asiamedia.ucla.edu/print.asp?parentid=26333>. Accessed on 11 September 2006.
- Mainali, Raghu. 2005. Nepal's Radio in Crisis. Paper Presented at a National Conference held in Kathmandu, Organized by Media Services International, 15 July.
- Malik, Bela and Samuel Thomas. 2006. Manufactured Consent. *Combat Law* 5(4): 37-41.
- Media Services International (MSI). 2003. Nepali Media and Conflict: Action Plan to Improve the Conflicts in Nepal. Unpublished report, Enabling State Programme (ESP).
- Nakhoonwala, Darius. 2006. Naive Editorials were Dished Up, Classical Liberalism with More than an Element of Knee-jerk in It. Available at http://www.thehoot.org/story.asp?storyid=Web5917612118_Hoot72821%20AM2074&pn=1&section=S7. Accessed on 18 August 2006.
- Nepali Times. 2005. Media Ordinance (excerpts). 28 October, p. 7.
- Nepali Times. 2004. Murder of a Media Man. 22 August, p. 12.
- Nepali Times. 2001. "We have not Censored the Press" (An interview with Minister of Information and Communication Jayprakash Prasad Gupta). 7 December, pp. 1, 4-5.

- Onta, Pratyoush. 2005. Country Study: Nepal. In *War of Words: Conflict and Freedom of Expression in South Asia*, pp. 74-102. London: Article 19.
- Onta, Pratyoush. 2005. FM Radio as Democratic Expression. *The Kathmandu Post*, 31 May, p. 6.
- Onta, Pratyoush. 2004. Promoting Media Freedom. *Nation* 1(16): 30-31.
- Parajuli, Rama. 2006. How the Nepali Print Media Overcame Censorship of the Royal Regime. MA diss., City University.
- Paudel, Keshab. 2004. Caught in Crossfire, Nepal Media Sends SOS. Available at <http://www.oneworld.net/article/view/76193/1/>. Accessed on 11 September 2006.
- Paudyal, Chiranjibi. 2004. Murder, Violence and Conspiracy Crush Press Freedoms in Nepal. Available at <http://www.american-reporter.com/2,351/246.html>. Accessed on 11 September 2006.
- Pradhan, Prateek. 2005. Struggle of Nepalese Media Continues. In *South Asia: Media Monitor*, pp. 71-73. Lahore: South Asian Free Media Association.
- Pradhan, Tika Ram. 2004. Perfecting Mission Journalism, and How! *The Himalayan Times*, 14 August, p. 4.
- Rathor, Harihar Singh. 2004. Are Journalists Really Being Used by Maoists? *The Kathmandu Post*, 24 August, p. 5.
- Reporters Without Borders (RSF). 2006. One Journalist Released, Two Remain in Custody. Available at http://www.rsf.org/article.php3?id_article=17512. Accessed on 11 September 2006.
- Reporters Without Borders (RSF). 2006. Nepal-Annual Report. Available at http://www.rsf.org/article.php3?id_article=17356. Accessed on 11 September 2006.
- Reporters Without Borders (RSF). 2006. Nepal: Nepal "We tell the outside world what's happening" Available at http://www.rsf.org/article.php3?id_article=15011. Accessed on 11 September 2006.
- Reporters Without Borders (RSF). 2005. Nepal-Annual Report 2005. Available at http://www.rsf.org/article.php3?id_article=13429. Accessed on 11 September 2006.
- Reporters Without Borders (RSF). 2004. Nepal-Annual Report 2004. Available at http://www.rsf.org/article.php3?id_article=10087. Accessed on 11 September 2006.
- Reporters Without Borders (RSF). 2004. Nepal: Internet Under Surveillance 2004. Available at http://www.rsf.org/article.php3?id_article=10789. Accessed on 11 September 2006.
- Reporters Without Borders (RSF). 2003. Nepal Annual Report 2003. Available at www.rsf.org/print.php3?id_article=6476. Accessed on 11 September 2006

- Reporters Without Borders (RSF). 2002. Nepal Annual Report 2002. Available at http://www.rsf.org/print.php3?id_article=1455. Accessed on 11 September 2006.
- Reporters Without Borders (RSF). 2002. Report about torture and arbitrary detention. Available at http://www.rsf.org/article.php3?id_article=4297. Accessed on 11 September 2006.
- Rhodes, Arthur. 2006. Between Activism and Journalism. Available at <http://www.asiamedia.ucla.edu/article.asp?parentid=43380>. Accessed on 11 September 2006.
- Ricchiardi, Sherry 2001. Himalayan Heretic. *American Journalism Review* 23(7): 58-61.
- Salim, Ali. 2004. Nepal: Attacks on Press Freedom in Nepal Prevail. Available at <http://www.hrsolidarity.net/mainfile.php/2004vol14no05/2372/>. Accessed on 11 September 2006.
- Shahi, Satish J. 2004. Muzzling the Media. *Nation* 1(2): 22-23.
- Sharma, Sudheer. 2006. Nepali Media: Struggle for Existence. Paper Presented at a regional Conference of "National Language Media and Peace in South Asia," Organized by South Asian Free Media Association, 11-13 February.
- Shrestha, Aditya Man, et al. 2002. Media Monitoring Mid-term General Election 2002 and Royal Proclamation October 4, 2002. Unpublished report, Media Services International (MSI).
- South Asia Forum for Human Rights (SAFHR). 2004. *National Workshop on Media, Democracy and Human Rights in Nepal*. Kathmandu: SAFHR.
- South Asian Free Media Association (SAFMA) and Federation of Nepalese Journalists (FNJ). 2005. SAFMA-FNJ Report. In *South Asia: Media Monitor*. pp. 74-135. Lahore: SAFMA.
- South Asian Free Media Association (SAFMA) and Federation of Nepalese Journalists (FNJ). 2005. *Media Monitor South Asia: Nepal Jan-June, 2005*. Lahore: SAFMA.
- Subedi, Abhi. 2005. Media and Question of Defeat. *The Kathmandu Post*, 16 November, p. 4.
- Tatsuta, Ikuko. 2005. The Day Nepalese Media Died—1 February 2005 (and the Resurrection). MA Diss., City University.
- Thapa, Deepak. 2001. The Maoist Movement and the Nepali Press. In *Quest for Peace*, pp. 208-212. Kathmandu: SAP Nepal.
- Thapa, Dhana. 2005. Media Ordinance: Only Guilty should be Afraid. *The Rising Nepal*, 19 October, p. 4.

- Tilouine, Marie Lecomte. 2006. Kill One, He Becomes One Hundred: Martyrdom as Generative Sacrifice in the Nepal People's War. *Social Analysis* 50(1): 51-72.
- Uprety, Laxman. 2006. The Electronic Media and Conflict. In *Breaking the Line: South Asia Eletronic Media Workshop June 15-17, Karachi*, pp. 39-45. Lahore: South Asian Free Media Association (SAFMA).
- Upadhaya, Narayan. 2003. Media and Truce: Giving Peace a Chance. *The Rising Nepal*, 2 February, p. 4.
- Vincent, Brossel. 2002. Four Months Later: Consequences of the State of Emergency and of the Fight Against 'Maoist Terrorism': Attacks on Freedom of the Press. Unpublished report, Reporters Without Border.
- World Association of Newspaper. 2005. Founding Father of Independent Media in Nepal Remains Hopeful, Despite Continued Restrictions (Interview with Bharat Datta Koirala). Available at <http://www.wan-ress.org/article7574.html>. Accessed on 7 September 2006.
- Yogi, Bhagirath. 2004. Nepal: 2004 World Press Freedom Review. Available at http://www.freemedia.at/cms/ipi/freedom_detail.html?country=/KW0001/KW0005/KW0126/&year=2004. Accessed on 11 September 2006.
- Yogi, Bhagirath, ed. 2002. *Status of Press Freedom and Freedom of Expression: Nepal Report 2002*. Kathmandu: Center for Human Rights and Democratic Studies (CEHURDES).
- Yogi, Bhagirath and Bhimarjun Acharya. 2005. Law of Censorship and Obstruction in Media. Paper Presented to a National Conference held in Kathmndu Organized by Media Services International, 15 July.
- Yogi, Bhagrath and Pradip Ghimire, eds. 2001. *Status of Press Freedom and Freedom of Expression: Nepal Report 2001*. Kathmandu: Center for Human Rights and Democratic Studies (CEHURDES).
- Yogi, Bhagirath and Pradeep Ghimire, eds. 2003. *Status of Press Freedom and Freedom of Expression: Nepal Report 2003*. Kathmandu: Center for Human Rights and Democratic Studies (CEHURDES).